

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

Центр правового забезпечення розвитку науки і технологій

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішенням вченої ради

Науково-дослідного інституту

інтелектуальної власності НАПрН України

26 вересня 2024, протокол № 10

Голова вченої ради

Наталія МИРОНЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДОГОВІРНІ ФОРМИ ПЕРЕДАЧІ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий) рівень

галузь знань 08 «Право»
(шифр і назва)

спеціальність 081 «Право»
(шифр і назва)

вид дисципліни за вибором
(обов'язкова / за вибором)

розробник: заступник директора з наукової роботи, д.ю.н., проф., чл.-кор.
НАПрН України Мироненко Наталія Михайлівна

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни

Розвиток ринкових відносин, посилення конкурентної боротьби між учасниками цивільного обороту, розширення сфер застосування результатів науково-технічної діяльності сприяє зростанню попиту на об'єкти інтелектуальної власності та обумовлює необхідність подальшого вдосконалення системи правової охорони та захисту особистих немайнових та майнових прав суб'єктів права інтелектуальної власності. Комерціалізація результатів інтелектуальної діяльності, розвиток економічних відносин між країнами обумовлює необхідність вироблення конструкцій цивільно-правового регулювання відносин, що виникають у зв'язку з набуттям та наданням прав інтелектуальної власності вторинним суб'єктам права інтелектуальної власності з активним залученням об'єктів інтелектуальної власності у цивільний оборот.

Представлена програма навчального курсу «Договірні форми передачі прав інтелектуальної власності» призначена для підготовки фахівців за спеціальністю 081 «Право» і розрахована на поглиблене вивчення регулювання договірних відносин, що виникають у зв'язку з наданням дозволу на використання об'єктів авторських і суміжних прав, засобів індивідуалізації, об'єктів патентного права та деяких нетрадиційних об'єктів права інтелектуальної власності; опанування правовим механізмом їх регулювання, отримання необхідних знань та навиків щодо застосування норм чинного законодавства при складанні проектів договірних конструкцій.

Робоча програма містить матеріали, що відповідають вимогам навчальної дисципліни «Договірні форми передачі прав інтелектуальної власності», які включають теми лекцій та практичних занять, методичні рекомендації для підготовки до практичних занять, завдання для самостійної роботи, перелік нормативно-правових актів, роз'яснень, рекомендацій та узагальнень судової практики, перелік основної навчальної та навчально-методичної літератури рекомендованої для ознайомлення під час вивчення курсу, питання для перевірки знань з курсу. Робоча програма розрахована на науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів та наукових установ, аспірантів, здобувачів.

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, рівень вищої освіти		
Галузь знань	08 «Право»	
Спеціальність	081 «Право»	
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий) рівень	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Кількість кредитів ЕКТС	2	
Кількість модулів	2	
Кількість змістових частин	3	
Загальна кількість годин	60	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форми навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2	2
Семестр	4	4
Лекційні заняття	12	4
Практичні, семінарські заняття	4	2
Самостійна робота	44	54
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4	—

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальний курс «Договірні форми передачі прав інтелектуальної власності» покликаний сприяти поглибленому вивченню сучасного стану та перспектив розвитку законодавства України у сфері договірного регулювання відносин інтелектуальної власності. Навчальним планом вивчення курсу «Договірні форми передачі прав інтелектуальної власності» передбачено проведення лекцій, практичних занять, самостійна робота студентів, підсумковий контроль знань з курсу у вигляді іспиту.

Лекції мають наставно-методичний характер і спрямовані на висвітлення найважливіших, проблемно-концептуальних, методологічних аспектів з курсу.

Практичні заняття виступають як засіб закріплення та поглиблення знань, отриманих під час лекцій, вивчення навчальної та наукової літератури, консультацій, самостійної роботи. Під час практичних занять практикуються елементи теоретичного моделювання і практичного аналізу, що включає у себе активність присутніх на ньому осіб в обговоренні винесених на заняття питань, знання теоретичного та нормативного матеріалу, здатність до критичного осмислення і постановки проблемних питань

У процесі підготовки до практичних занять, аспіранти/здобувачі можуть бути залучені до самостійної роботи над науковими джерелами та нормативно-правовими актами, а також судовою практикою з тим, щоб на підставі проведеного ними аналізу та узагальнень, вони мали змогу зробити власні висновки та відстоювати власну точку зору з тих чи інших питань при підготовці доповідей, виконанні самостійних наукових досліджень.

Для поглиблення знань, набутих під час проведення лекційних та практичних занять, аспірантам/здобувачам необхідно звернутися до тем, які представлені для самостійного вивчення. Дослідження представлених питань та вирішення завдань має метою удосконалити знання, отримані під час аудиторної роботи.

2.2. Завдання навчальної дисципліни

У процесі викладання курсу та його самостійного вивчення аспірантами та здобувачами вирішуються такі **завдання**:

– засвоєння теоретичних положень та положень чинного законодавства України в частині регулювання договірних відносин у сфері інтелектуальної власності;

– ознайомлення з доктринальними підходами вчених правників до окремих проблем динаміки договірних відносин інтелектуальної власності та практикою тлумачення і застосування законодавства в цій сфері;

– відпрацювання навичок застосування чинного законодавства в практичній діяльності для вирішення конкретних завдань, пов'язаних з укладенням, дією та припиненням дії договорів у сфері відносин інтелектуальної власності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен

знати:

– значення договірного регулювання відносин інтелектуальної власності для соціально-економічного розвитку суспільства та держави, а також приватно-правових відносин;

– тенденції розвитку законодавства України та наукової доктрини у сфері договірного регулювання відносин інтелектуальної власності;

– основні принципи та джерела правового регулювання договірних відносин інтелектуальної власності;

– зміст основних категорій договірних конструкцій у сфері інтелектуальної власності;

– класифікацію договірних конструкцій у сфері інтелектуальної власності;

– особливості укладення договорів та їх форми;

– предмет та об'єкт договірних відносин інтелектуальної власності;

– учасників договірних відносин інтелектуальної власності, їх права та обов'язки;

– відповідальність сторін за невиконання чи неналежне виконання умов договору;

- підстави зміни та припинення дії договірних відносин інтелектуальної власності;
- особливості вирішення у судах спорів, що виникають з договірних відносин інтелектуальної власності;

вміти:

- володіти юридичною термінологією, понятійним апаратом науки, загальнонауковою та спеціальною правничою методологією;
- складати цілісне уявлення про сучасні проблемні питання перспектив розвитку договірних відносин інтелектуальної власності, оцінювати проблеми теорії та практики договірних відносин інтелектуальної власності з метою вироблення конкретних пропозицій по вдосконаленню окремих положень вітчизняного законодавства у цій сфері;
- тлумачити положення нормативно-правових актів, розуміти механізми правозастосування та його особливості, вміти застосувати норми права при моделюванні способів розв'язання конкретних юридичних ситуацій та виконання завдань;
- приймати активну творчу участь в наукових дискусіях з проблем вдосконалення договірних конструкцій інтелектуальної власності в Україні та проводити аналіз положень законодавства та наукових досліджень.

2.3. Перелік компетентностей з дисципліни

№ з/п	Програмна компетентність	Відповідність дисципліни компетентності
	Інтегральна компетентність	
	<i>Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері права, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення</i>	+
	ЗК – загальні компетентності	
ЗК01	<i>Здатність генерувати нові ідеї (креативність)</i>	+
ЗК02	<i>Здатність розробляти наукові проекти та управляти ними</i>	+
ЗК03	<i>Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору</i>	+
ЗК04	<i>Здатність усно і письмово презентувати результати власного наукового дослідження українською та іноземною мовами, глибоко розуміти іношомовні наукові та професійні тексти за напрямом досліджень.</i>	+

СК – спеціальні (фахові) компетентності		
СК01	<i>Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі права та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з права та суміжних галузей</i>	+
СК02	<i>Здатність застосовувати методи правового і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій</i>	+
СК03	<i>Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті та проєктах правничої освіти у системі освіти дорослих</i>	+
СК04	<i>Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері права та забезпечувати якість виконуваних досліджень; дотримання права інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності</i>	+
СК05	<i>Здатність моделювати оптимальні варіанти вирішення складних правових проблем, прогнозувати можливі наслідки їх реалізації</i>	+
СК06	<i>Здатність здійснювати експертну діяльність у сфері права</i>	+
СК07	<i>Здатність виявляти нові інституційні етичні виклики та етичні виклики в житті суспільства і пропонувати для них правові механізми розв'язання</i>	+

2.4. Результати навчання за дисципліною відповідно до дескрипторів НРК:

Результат навчання (Знання (Зн1); Уміння/навички (Ум1, Ум2, Ум3); Комунікація (К1, К2); Відповідальність та автономія (АВ1, АВ2))		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
Зн1	<i>Знати:</i> - значення догівірного регулювання відносин інтелектуальної власності для соціально-економічного розвитку суспільства та держави, а також приватно-правових відносин;	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Експрес опитування, тестування, доповіді, наукова робота, розв'язання задач</i>	20%

	<ul style="list-style-type: none"> - тенденції розвитку законодавства України та наукової доктрини у сфері договірних відносин інтелектуальної власності; - основні принципи та джерела правового регулювання договірних відносин інтелектуальної власності; - зміст основних категорій та види договорів у сфері інтелектуальної власності; - особливості укладення договорів та їх форми; - предмет та об'єкт договірних відносин інтелектуальної власності; - учасників договірних відносин інтелектуальної власності, їх права та обов'язки; - відповідальність сторін за невиконання чи неналежне виконання умов договору; - підстави зміни та припинення дії договірних відносин інтелектуальної власності; - особливості вирішення у судах спорів, що виникають з договірних відносин інтелектуальної власності 			
Ум1	<p><i>Вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - кваліфікувати види договорів у сфері розпорядження правами інтелектуальної власності, інших договорів щодо результатів інтелектуальної, творчої, наукової діяльності; - оперувати термінологією міжнародних та національних нормативно-правових документів, пов'язаних з договірними відносинами у сфері інтелектуальної власності; - правильно інтерпретувати 	<p><i>Лекція, семінарське заняття, самотійна робота</i></p>	<p><i>Експрес опитування, тестування, доповіді, наукова робота, розв'язання задач</i></p>	<p><i>10%</i></p>

	зміст правових норм національного, міжнародного законодавства, у тому числі європейського, з питань правового регулювання договірних відносин у сфері інтелектуальної власності			
УМ2	<i>Вміти</i> оцінювати проблеми теорії та практики договірних відносин інтелектуальної власності з метою вироблення конкретних пропозицій по вдосконаленню окремих положень вітчизняного законодавства у цій сфері	<i>Лекція, семінарське заняття, самотійна робота</i>	<i>Експрес опитування, тестування, доповіді, наукова робота, розв'язання задач</i>	<i>10%</i>
УМ3	<i>Аналізувати:</i> - особливості регулювання договірних відносин, що виникають у зв'язку з наданням дозволу на використання об'єктів авторських і суміжних прав, засобів індивідуалізації, об'єктів патентного права та деяких нетрадиційних об'єктів права інтелектуальної власності - перспективи розвитку договірних відносин інтелектуальної власності	<i>Лекція, семінарське заняття, самотійна робота</i>	<i>Експрес опитування, тестування, доповіді, наукова робота, розв'язання задач</i>	<i>10%</i>
К1	<i>Формулювати та висловлювати</i> свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в наукових дискусіях з проблем договірного регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності	<i>Семінарське заняття, самотійна робота</i>	<i>Експрес опитування, тестування, доповіді, наукова робота, розв'язання задач</i>	<i>10%</i>
К2	<i>Брати участь в обговоренні:</i> - дискусійних питань щодо вдосконалення договірних конструкцій інтелектуальної власності в Україні; - особливостей вирішення у судах спорів, що виникають з договірних відносин інтелектуальної власності	<i>Семінарське заняття, самотійна робота</i>	<i>Експрес опитування, тестування, доповіді, наукова робота, розв'язання задач</i>	<i>10%</i>

<p>АВ1</p>	<p><i>Аналізувати</i> інформацію з першоджерел, використовувати сучасні інформаційні технології і бази даних при визначенні специфіки договорів, що укладаються стосовно об'єктів права інтелектуальної власності та інших договорів, пов'язаних з науковою та творчою діяльністю; вміти застосувати науковий інструментарій при формуванні правових позицій та моделюванні способів розв'язання конкретних юридичних ситуацій та виконання завдань дослідження</p>	<p><i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота, експрес опитування, підсумкова контрольна робота</i></p>	<p><i>Експрес опитування, тестування, доповіді, розв'язання задач, наукова робота</i></p>	<p>20%</p>
<p>АВ2</p>	<p>- <i>визначати та досліджувати</i> проблеми у сфері договірного регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності; - застосовувати отримані знання у власному дослідженні та практичній діяльності; - <i>здійснювати пошук</i> шляхів удосконалення правового регулювання договірних відносин як виду зобов'язальних відносин у сфері інтелектуальної власності; - <i>формувати</i> правові позиції для розв'язання проблем і практичних ситуацій при укладенні та виконанні договорів у сфері інтелектуальної власності.</p>	<p><i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i></p>	<p><i>Експрес опитування, тестування, доповіді, розв'язання задач, наукова робота</i></p>	<p>10%</p>

2.5. Відповідність результатів навчання компетентностям дисципліни

Результати навчання	Компетентності										
	Загальні компетентності				Спеціальні компетентності						
	ЗК01 (Зн1; Ум1; К1, АВ1, АВ2)	ЗК02 (Зн1; К1, К2)	ЗК03 (Ум1; АВ1)	ЗК04 (Ум2; К1, К2; АВ1)	СК01 (Зн1; Ум1; К1, АВ1, АВ2)	СК02 (Ум2, Ум3; К2)	СК03 (Зн1; К1, К2; АВ2)	СК04 (Ум2, Ум3; АВ1)	СК05 (Зн1; Ум1; АВ1)	СК06 (Зн1; Ум1; К2, АВ1)	СК07 (Зн1; Ум1; АВ1)
РН01 <i>Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій</i>			+	+	+		+	+	+		+
РН02 <i>Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми права державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях</i>		+			+	+					+
РН03 <i>Застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи права, історії світової та української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права</i>	+				+	+	+			+	+

<p>PH04 <i>Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні аргументи, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні наукові джерела; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого правового та загальносоціального контекстів.</i></p>	+		+		+	+			+	+	
<p>PH05 <i>Планувати і виконувати теоретичні та прикладні дослідження з права та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного наукового інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу передових концептуальних і методологічних знань щодо досліджуваної проблеми з дотриманням стандартів академічної та професійної етики.</i></p>			+		+	+					+
<p>PH06 <i>Розуміти загальні принципи та методи юридичної науки, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері права та у викладацькій практиці.</i></p>	+		+			+	+	+	+		
<p>PH07 <i>Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення, аналізу й збереження даних та інформації, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та складної структури, спеціалізовані програмне забезпечення, бази даних та інформаційні системи у науковій, викладацькій, правотворчій та правозастосовній діяльності</i></p>					+			+		+	

PH08 Розробляти, реалізовувати та здійснювати управління науковими та інноваційними проєктами, які дають можливість створювати законопроектну та правозастосовну практику і розв'язувати значущі наукові та прикладні правові проблеми з урахуванням етичних, соціально-управлінських, соціально-економічних, екологічних та духовно-культурних аспектів, забезпечувати реєстрацію прав інтелектуальної власності щодо наукових результатів	+	+		+	+	+	+		+	+	+
PH09 Організовувати і здійснювати освітній процес у сфері права на різних рівнях вищої освіти, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, застосувати ефективні методики викладання навчальних дисциплін				+					+		
PH10 Готувати правові висновки, пропозиції та рекомендації за результатами правового дослідження	+	+			+	+		+		+	+
PH11 Здійснювати доктринальне тлумачення норм національного, міжнародного та права Європейського Союзу, здійснювати порівняльний аналіз правових явищ та процесів у різних правових системах			+	+	+	+		+		+	

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Загальна характеристика договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності

Тема 1. Правові засади регулювання договірних відносин інтелектуальної власності

Тема 2. Зміст та динаміка договірних відносин у сфері інтелектуальної власності

Змістовний модуль 2. Характеристика окремих видів цивільно-правових договорів у сфері інтелектуальної власності

Тема 3 Договори про створення об'єктів права інтелектуальної власності.

Тема 4. Договори про передання або відчуження прав на використання об'єктів інтелектуальної власності.

Модуль 2.

Змістовий модуль 3. Особливості договірного регулювання в окремих сферах суспільної діяльності

Тема 5. Договори про створення та використання об'єктів інтелектуальної власності з зображенням людини

Тема 6. Договори про нерозкриття інформації.

Тема 7. Особливості договірного регулювання відносин у сфері науково-технічної творчості

Тема 8. Договори у сфері шоу-бізнесу

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекції	семінари	самостійна робота		лекції	семінари	самостійна робота
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності								
Тема 1. Правові засади регулювання договірних відносин	10	2	2	6	10	2	—	8

інтелектуальної власності								
Тема 2. Зміст та динаміка договірних відносин у сфері інтелектуальної власності	8	2	—	6	8	—	—	8
Разом за змістовим модулем 1	18	4	2	12	18	2	—	16
Змістовий модуль 2. Характеристика окремих видів цивільно-правових договорів у сфері інтелектуальної власності								
Тема 3. Договори про створення об'єктів права інтелектуальної власності	10	2	2	6	12	2	2	8
Тема 4. Договори про передання або відчуження прав на використання об'єктів інтелектуальної власності.	8	2	—	6	8	—	—	8
Разом за змістовим модулем 2	18	4	2	12	20	2	2	16
Модуль 2								
Змістовий модуль 3. Особливості договірного регулювання в окремих сферах суспільної діяльності								
Тема 5. Договори про створення та використання об'єктів інтелектуальної власності з зображенням людини	8	2	—	6	8	—	—	8
Тема 6. Договори про нерозкриття інформації	8	2	—	6	8	—	—	8
Тема 7. Особливості договірного регулювання відносин у сфері науково-технічної творчості	8	—	—	8	6	—	—	6
Тема 8. Договори у сфері шоу-бізнесу								
Разом за змістовим модулем 3	24	4	—	20	22	—	—	22
Усього годин	60	12	4	44	60	4	2	54

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Правові засади регулювання договірних відносин інтелектуальної власності	2	—
2.	Зміст та динаміка договірних відносин у сфері інтелектуальної власності	—	—

3.	Договори про створення об'єктів права інтелектуальної власності	2	2
4.	Договори про передання або відчуження прав на використання об'єктів інтелектуальної власності.	—	—
	Усього	4	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Найменування робіт	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Правові засади регулювання договірних відносин інтелектуальної власності	6	8
2.	Зміст та динаміка договірних відносин у сфері інтелектуальної власності	6	8
3.	Договори про створення об'єктів права інтелектуальної власності	6	8
4.	Договори про передання або відчуження прав на використання об'єктів інтелектуальної власності	6	6
5.	Договори про створення та використання об'єктів інтелектуальної власності з зображенням людини	6	6
6.	Договори про нерозкриття інформації	6	6
7.	Особливості договірного регулювання відносин у сфері науково-технічної творчості	4	6
8.	Договори у сфері шоу-бізнесу	4	6
	Усього	44	54

7. Методи навчання

З метою ефективного засвоєння навчального матеріалу, у ході проведення лекційних та семінарських занять. Використовувалися сучасні мультимедійні засоби презентації, практичні кейси (судові справи), активно запроваджувалася робота аспірантів у групах з метою засвоєння як теоретичних, так і практичних знань (навичок/умінь).

8. Методи контролю

При перевірці засвоєного аспірантами навчального матеріалу застосовувалися такі методи контролю: опитування, тематична дискусія, контрольні запитання з метою виявлення ступеня отриманих знань. Також у

ході аспіранти будуть залучатися до вирішення практичних завдань на прикладі конкретних судових справ.

9. Критерії оцінювання результатів навчання аспірантів

Дається розподіл балів, які аспіранти можуть отримати за результатами кожного виду поточного та підсумкового контролів.

Оцінювання навчальних досягнень здійснюють за 100 – бальною шкалою.

Поточний контроль та самостійна робота								Підсумковий контроль (іспит)	Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3				40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
8	8	8	8	8	8	6	6		

T1, T2...T8 - теми змістових модулів.

Орієнтовні форми контролю знань на лекціях і семінарських заняттях та їх оцінка:

- експрес-опитування – до 3 балів;
- доповідь (повна відповідь на питання) – до 5 балів;
- доповнення відповіді – до 2 балів;
- участь у дискусії – до 2 балів;
- виконання індивідуального завдання – до 5 балів;
- вирішення задачі – до 5 балів;
- мінімальний бал за участь в семінарському занятті – 1.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82 – 89	добре	
74 – 81		
64 – 73	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
60 – 63		
35 – 39	незадовільно з можливістю повторного складання	
0 – 34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

10. Методичне забезпечення

10.1. Зміст навчальної дисципліни за темами лекцій

Тема № 1. Правові засади регулювання договірних відносин інтелектуальної власності

Історія становлення та розвитку правового регулювання договірних відносин у сфері інтелектуальної власності.

Правові засади регулювання договірних відносин у сфері інтелектуальної власності в Україні. Правові засади регулювання договірних відносин щодо розпоряджання майновими правами на об'єкти авторського права і суміжних прав, патентного права, засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг, нетрадиційні об'єкти права інтелектуальної власності.

Поняття та місце договорів у сфері інтелектуальної власності в системі цивільно-правових договорів. Вплив принципів цивільного права на регулювання договірних відносин інтелектуальної власності.

Договір як підстава розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Поняття договору у сфері інтелектуальної власності. Ознаки договорів у сфері інтелектуальної власності.

Види договорів у сфері інтелектуальної власності. Класифікація договорів залежно від: обсягу майнових прав; мети укладання договору; порядку створення та використання об'єктів права інтелектуальної власності; виду об'єкта, права на який передаються.

Тема № 2. Зміст та динаміка договірних відносин у сфері інтелектуальної власності

Попередній договір (договір про наміри) у сфері інтелектуальної власності. Поняття та особливості попереднього договору. Попередній договір у відносинах інтелектуальної власності.

Форма та порядок укладення договору. Досягнення згоди про укладення договору. Усна форма. Письмова форма. Порядок та особливості здійснення державної реєстрації договору у сфері інтелектуальної власності. Нотаріальне засвідчення договору у сфері інтелектуальної власності.

Предмет та об'єкт договору у сфері інтелектуальної власності. Визначення предмету договору у сфері інтелектуальної власності. Майнові права інтелектуальної власності як предмет договору. Конкретизація предмету договору за ознакою виключності, за способом та метою використання об'єкта, за територією дії прав. Об'єкти права інтелектуальної власності як складова предмету договору: об'єкти, що вже існують; об'єкти, створення яких передбачається у майбутньому; об'єкти, що не можуть бути об'єктом договірних відносин.

Строк дії за договором у сфері інтелектуальної власності. Строк за договором про створення об'єкта інтелектуальної власності. Строк за договором про розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності.

Ціна за договором у сфері інтелектуальної власності. Роялті. Паушальні платежі. Інші види платежів. Порядок нарахування та періодичність виплат.

Права та обов'язки сторін за договором у сфері інтелектуальної власності. Права та обов'язки правоволодільця. Права та обов'язки користувача. Права та обов'язки інших учасників договору.

Відповідальність сторін за договором у сфері інтелектуальної власності. Відповідальність сторін за неналежне виконання умов договору. Відповідальність сторін за невиконання договору. Форми відповідальності за порушення умов договору у сфері інтелектуальної власності.

Зміна та припинення дії договору у сфері інтелектуальної власності. Зміна умов за взаємною згодою. Зміна умов у примусовому порядку. Припинення дії договору його виконанням. Припинення дії договору його розірванням за взаємною згодою сторін. Припинення договору його розірванням у судовому порядку.

Тема № 3. Договори про створення на замовлення об'єктів права інтелектуальної власності

Поняття, особливості та види договорів про створення об'єктів права інтелектуальної власності. Поняття та особливості договору про створення об'єктів права інтелектуальної власності. Класифікація договору про створення на об'єкта інтелектуальної власності залежно від об'єкта договору, статусу автора об'єкта тощо.

Договір про створення об'єкта права інтелектуальної власності за замовленням. Поняття договору про створення об'єкта інтелектуальної власності за замовленням. Форма договору. Строки виконання, дії та ціна договору про створення об'єкта інтелектуальної власності за замовленням. Особливості предмета та об'єкта договору про створення об'єкта інтелектуальної власності за замовленням. Особливості розподілу прав інтелектуальної власності за договором про створення об'єкта інтелектуальної власності за замовленням. Відповідальність сторін договору про створення об'єкта інтелектуальної власності за замовленням. Припинення дії договору про створення об'єкта інтелектуальної власності за замовленням.

Договір про створення службового об'єкта права інтелектуальної власності (створення за трудовим договором). Поняття договору про створення об'єкта інтелектуальної власності у зв'язку з виконанням трудових обов'язків. Поняття та ознаки об'єкта, створеного у зв'язку з виконанням трудових обов'язків. Предмет та об'єкт договору про створення об'єкта інтелектуальної власності у зв'язку з виконанням трудових обов'язків. Строк дії та ціна договору. Особливості розподілу прав інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору. Відповідальність сторін за договором про створення об'єкта інтелектуальної власності у зв'язку з виконанням трудових обов'язків. Припинення дії договору про створення об'єкта інтелектуальної власності у зв'язку з виконанням трудових обов'язків.

Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт. Поняття та особливості договору на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт. Предмет та об'єкт договору на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт. Строк дії та ціна договору на

виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт. Особливості розподілу прав інтелектуальної власності на об'єкт створений за договором на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт. Відповідальність сторін за порушення умов договору на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт. Припинення дії договору на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.

Тема № 4. Договори про передання або відчуження прав на використання об'єктів інтелектуальної власності

Поняття, особливості та види договорів про передання або відчуження прав на використання об'єктів інтелектуальної власності. Поняття та особливості договорів про передання або відчуження прав на використання об'єктів інтелектуальної власності. Класифікація договорів про передання або відчуження прав на використання об'єктів інтелектуальної власності залежно від предмета та об'єкта договору.

Договір на використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензії та ліцензійні договори). Поняття та співвідношення ліцензії та ліцензійного договору. Класифікація ліцензійних договорів залежно від предмета та об'єкта договору. Форма ліцензійного договору. Строк дії та ціна ліцензійного договору. Права та обов'язки сторін ліцензійного договору. Відповідальність сторін за ліцензійним договором. Припинення дії ліцензійного договору.

Договір про передання (відчуження) виключних майнових прав інтелектуальної власності. Класифікація договору про передання (відчуження) майнових прав інтелектуальної власності залежно від предмету та об'єкту договору. Форма договору про передання (відчуження) виключних майнових прав інтелектуальної власності. Строк дії та ціна договору про передання (відчуження) виключних майнових прав інтелектуальної власності. Права та обов'язки сторін договору про передання (відчуження) виключних майнових прав інтелектуальної власності. Відповідальність за договором про передання (відчуження) виключних майнових прав інтелектуальної власності. Припинення дії договору про передання (відчуження) виключних майнових прав інтелектуальної власності.

Договір комерційної концесії як особливий вид договору про передання прав на використання об'єктів інтелектуальної власності. Поняття договору комерційної концесії. Співвідношення понять «франчайзинг» та «договір комерційної концесії». Предмет договору комерційної концесії. Класифікація договору комерційної концесії залежно від предмета договору. Форма договору комерційної концесії. Сторони в договорі комерційної концесії. Права та обов'язки сторін договору комерційної концесії. Особливі умови договору комерційної концесії. Відповідальність за договором комерційної концесії. Припинення дії договору комерційної концесії.

10.2. Зміст навчальної дисципліни за темам семінарських завдань

Тема № 1. Правові засади регулювання договірних відносин інтелектуальної власності. Загальна характеристика договорів у сфері інтелектуальної власності

Методичні вказівки до теми семінарського заняття

Одним з важливих питань при вивченні права інтелектуальної власності є визначення засад регулювання відносин з розпоряджання майновими правами на об'єкти інтелектуальної власності.

Законодавчо положення про розпоряджання майновими правами на об'єкти інтелектуальної власності врегульовано у ЦК України, ГК України та у спеціальних законодавчих актах. У ЦК України врегулюванню договірних відносин щодо об'єктів права інтелектуальної власності присвячено главу 75 «Розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності» книги 5 «Зобов'язальне право». Глава 16 ГК України «Використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності» визначає засади використання об'єктів права інтелектуальної власності у господарських відносинах. На рівні окремих законів, що присвячені регулюванню відносин у рамках окремих інститутів інтелектуальної власності, слід враховувати положення Законів України «Про авторське право і суміжні права» (ст. 31, 32), «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі» (ст. 28), «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг» (ст. 16) тощо.

Договори щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності – це група договорів у сфері інтелектуальної власності, спрямованих на набуття, зміну або припинення майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Систему договорів про створення результатів інтелектуальної діяльності і розпоряджання майновими правами можна визначити як єдність впорядкованої безлічі цивільно-правових договорів, що має в якості системоутворюючої ознаки мету – використання прав на результати інтелектуальної діяльності і прирівняні до них засоби індивідуалізації.

Відповідно до ст. 1107 ЦК України розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності може здійснюватися на підставі **таких договорів**: ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності; ліцензійний договір; договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності; договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності; інший договір щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Найпоширенішою є класифікація договорів у сфері інтелектуальної власності *за видом об'єкту інтелектуальних прав*: авторські договори; договори про використання суміжних прав; патентно-ліцензійні договори на об'єкти патентного права; договори про використання прав на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг; договори про використання прав на топології інтегральних мікросхем; договори про використання прав на селекційні досягнення тощо.

Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, як правило, є двосторонніми, консенсуальними, відплатними.

Істотними умовами договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності є:

– **предмет договору** (об'єкт права інтелектуальної власності, права щодо використання якого передаються за договором; конкретні права, що передаються; способи використання об'єкта тощо);

– **ціна** (плата за використання об'єкта права інтелектуальної власності, яка може визначатися у формі паушального платежу, початкового (авансового) платежу, роялті, відрахувань від виручки отриманої користувачем; взаємних нарахувань на оптову ціну товару, що реалізується правоволодільцем та користувачем; винагороди за рекламу і просування товарів та послуг на відповідному ринку; винагороди за специфічні послуги правоволодільця тощо);

– **строк** (протягом якого діє договір, що не перевищує строк чинності майнових прав, які передаються за договором).

Сторонами договорів можуть бути як фізичні особи, які досягли 14 років (ч.1 ст. 32 ЦК України), так і юридичні особи (незалежно від форми власності та місцезнаходження). Слід звернути увагу, що у окремих договірних конструкціях пред'являються спеціальні вимоги щодо статусу сторін, як наприклад: у договорі комерційної концесії необхідно, щоб сторони були суб'єктами господарювання.

Форма договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності є *письмовою*. У разі недодержання письмової форми дані договори є нікчемними. Проте законом можуть встановлюватись випадки, в яких договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності можуть укладатися *усно* (ч. 2 ст. 1107 ЦК України).

Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності не підлягають обов'язковій *державній реєстрації*, хоча вона може бути здійснена на вимогу однієї із сторін у порядку, встановленому законом. Відсутність державної реєстрації не впливає на чинність прав, наданих ліцензією або іншим договором, та інших прав на відповідний об'єкт права інтелектуальної власності, зокрема на право звернення до суду за захистом своїх прав (ч. 1 ст. 1114 ЦК України).

Виняток із цього загального правила стосується договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок, торговельну марку, компонування інтегральної мікросхеми, сорт рослин чи породи тварин. У цьому випадку договір є чинним лише з моменту його державної реєстрації в Державній службі інтелектуальної власності України. Такий висновок впливає з ч. 2 ст. 1114 ЦК України, згідно з якою факт передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, які відповідно до ЦК України або іншого закону є чинними після їх державної реєстрації, підлягає державній реєстрації.

Безпосередній порядок здійснення державної реєстрації договорів про розпорядження правами інтелектуальної власності та інших правових дій державних органів з реалізації на практиці норм законодавства врегульовують

постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності», «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір», «Про затвердження Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на використання запатентованого винаходу (корисної моделі) чи зареєстрованої топографії інтегральної мікросхеми» та актами Міністерства освіти і науки України, прийнятими ним у встановленому порядку. До останніх можна віднести накази Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Інструкції про подання, розгляд, публікацію та внесення до реєстру відомостей про передачу права власності на винахід (корисну модель) та видачу ліцензії на використання винаходу (корисної моделі)»; «Про затвердження Інструкції про подання, розгляд, публікацію та внесення до реєстру відомостей про передачу права власності на промисловий зразок та видачу ліцензії на використання промислового зразка»; «Про затвердження Інструкції про подання, розгляд, публікацію та внесення до реєстру відомостей про передачу права власності на знак для товарів і послуг та видачу ліцензії на використання знака для товарів і послуг»; «Про затвердження Інструкції про офіційну публікацію заяви про готовність надання будь-якій особі дозволу на використання запатентованого винаходу (корисної моделі) та клопотання про її відкликання» та ін.

Питання до теми семінарського заняття

1. Історія становлення та розвитку правового регулювання договірних відносин у сфері інтелектуальної власності. Правові засади регулювання договірних відносин у сфері інтелектуальної власності в Україні. Вплив принципів цивільного права на регулювання договірних відносин інтелектуальної власності.

2. Договір як підстава розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Види договорів у сфері інтелектуальної власності. Місце договорів у сфері інтелектуальної власності в системі цивільно-правових договорів.

3. Попередній договір (договір про наміри) у сфері інтелектуальної власності. Укладення договору та його форма.

4. Предмет та об'єкт договору у сфері інтелектуальної власності.

5. Сторони договору. Права та обов'язки сторін.

6. Строки та ціна договору.

7. Відповідальність сторін за порушення умов договору.

8. Зміна та припинення дії договору у сфері інтелектуальної власності.

Завдання до теми семінарського заняття

Завдання № 1. Проаналізуйте юмористичне телешоу «Вечірній квартал» («Студія Квартал-95») та визначить, які договори необхідно укласти для дотримання прав інтелектуальної власності та інших цивільних прав та інтересів фізичних осіб при створенні та використанні об'єктів інтелектуальної власності у телешоу. Визначить випадки, коли допускається вільне використання об'єктів права інтелектуальної власності у юмористичному телешоу.

Завдання № 2. Проаналізуйте процес створення кінофільму. Які договори

необхідно укласти особі, що здійснює створення фільму для забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності. Визначить категорії осіб, які здійснюють творчу діяльність, та осіб, які виконують технічну роботу. Визначить перелік осіб та умови відповідних договорів. Як вплине на договірні відносини жанр фільму (художній, історичний, документальний, комедійний)?

Тема № 2. Договори про створення об'єктів права інтелектуальної власності

Методичні вказівки до теми семінарського заняття

Договір про створення за замовленням і використання об'єктів авторського права і суміжних прав

Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності відіграє особливу роль для механізму цивільно-правового регулювання авторських відносин, створюючи передумови для їх динаміки. Відносини по створенню об'єкта авторського права можуть бути охарактеризовані як організаційні відносини, а саме передпосилочні, так як договірні правовідносини авторського замовлення – це правовий зв'язок сторін, що виникає до створення об'єкта авторського права. Якщо виходити з того, що авторське право регулює відносини, що складаються в процесі використання вже створеного твору, то до створення власне твору сторона договору авторського замовлення може називатися автором тільки умовно, правильно називати її особою, що зобов'язується створити твір.

Істотними умовами договору є: предмет договору, строк створення об'єкта права інтелектуальної власності, способи та умови його використання, ціна.

Звертаючись до розгляду *змісту договору* авторського замовлення, пропонується його умовно розділити на дві частини. Перша частина договору замовлення складається з умов, спрямованих на регулювання відносин, які виникають у зв'язку зі створенням автором свого твору. Друга частина умов складається з умов, що притаманні авторському договору, за яким передається готовий твір.

До першої частини договору замовлення можна віднести умови про предмет договору та надати його характеристику, права та обов'язки сторін, стоки дії договору, відповідальність за порушення умов договору.

Слід звернути увагу на специфіку договору авторського замовлення. Він укладається в той час, коли об'єкта інтелектуальної власності ще не існує, тому належну увагу слід приділити саме характеристиці предмета цього договору та визначенню його ознак. Як правило предметом за договором замовлення виступають об'єкти авторського права і суміжних прав, тому що створення об'єкта права промислової власності відбувається за договором виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.

При наданні характеристики *предмету договору* слід звернути увагу на наступне.

Чим докладніше буде визначений твір, який потрібен створити, тим менше вірогідність виникнення надалі спорів щодо виконання сторонами своїх

обов'язків за договором. До числа таких ознак можуть бути віднесені, зокрема, *обсяг, вид, жанр, цільове призначення, робоча назва майбутнього твору, сфера його можливого застосування, при нагоді також – короткий виклад твору (план, синопсис і т. д.), його передбачуваний зміст тощо*. Твір може бути створено автором і передано замовнику на матеріальному носії або в іншій формі (наприклад, з використанням комп'ютерної техніки і передачі результатів робіт по цифровій мережі).

В деяких випадках корисно *додати до договору чорнові нариси, опис стилістичних особливостей, перелік дійових осіб, опису персонажів та ін.* Це додатково дозволить захистити замовника від випадків передачі автором прав на створений твір іншим особам, а автору допоможе при вирішенні спорів у разі відмови замовника прийняти створений за авторським договором замовлення твір.

Виходячи із змісту норм статті 1109 ЦК України і статі 31-33 Закону України «Про авторське право та суміжні права», не можуть підлягати передачі (або наданню в користування) авторські права, які не є чинними на момент укладення відповідного договору, зокрема не виниклі на момент укладення договору (права на нестворений об'єкт). Виключення складає лише договір про створення за замовленням і використання об'єкту авторського права (стаття 1112 ЦК України). Відповідно до його умов, лише за наявності чітких вимог до ще нествореного (замовленого) твору, сторони мають право зумовити перехід авторського права на такий об'єкт або ж порядок його використання в майбутньому.

У світлі викладеного умова комплексного договору про передання (або надання в користування) прав на твори, які ще не існують і які будуть створені стороною в майбутньому при виконанні своїх договірних зобов'язань без докладного опису вимог до таких творів, не відповідає змісту законодавства і може бути визнано недійсним в судовому порядку.

Щоб уникнути вказаного ризику в угоді сторони можуть передбачити, наприклад, відкладальну умову про те, що положення договору про передання прав на ще нестворений на момент укладення договору твір набуває чинності з моменту створення такого твору.

Серед *прав та обов'язків сторін* за договором авторського замовлення необхідно вирішити наступні питання: чи повинен автор працювати один чи може звертатися за допомогою інших осіб; чи може автор у період дії договору займатися виконанням інших доручень сторонніх осіб по створенню об'єктів інтелектуальної власності; чи може автор передавати частину створеного об'єкта чи ознайомлювати з ним сторонніх осіб; визначити строки та етапи прийняття твору; можливість повернення твору з зауваженнями замовника на доопрацювання автору; строки внесення змін у твір; можливість передання права на використання твору третім особам; порядок прийняття замовлення; етапи оплати, тощо.

Завершальними умовами першої частини договору замовлення є відповідальність автора і замовника за невиконання або неналежне виконання обов'язків щодо створення та прийняття замовленого твору. Такими умовами можуть бути: відповідальність автора за несвоєчасне подання твору,

відповідальність замовника за несвоєчасне прийняття твору тощо. На практиці пропонується у вигляді відповідальності щодо замовника застосовувати аванс, що має бути залишений у автора, або повну виплату гонорару за несвоєчасне прийняття твору або за неприйняття твору. Можливо застосовувати штрафні санкції у відсотковому відношенні до гонорару.

Пропонується також стягнення з автора неустойки, якщо це передбачено умовами договору. Разом з цим, розмір сум, що стягується з автора не може перевищувати суму реальних збитків, завданих невиконанням чи неналежним виконанням автором договору.

Розглядаючи питання про розподіл прав інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, слід звернутися до змісту ст. 430 ЦК України.

Відповідно до ч.1 ст. 430 ЦК України передбачається, що особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, належать творцеві цього об'єкта. У випадках, передбачених законом, окремі особисті немайнові права інтелектуальної власності на такий об'єкт можуть належати замовникові.

Дана частина цієї статті закріплює положення про те, що у випадках, передбачених законом, окремі особисті немайнові права інтелектуальної власності на такий об'єкт можуть належати замовникові. На наш погляд, це положення суперечить ст.ст. 266, 269, 438 ЦК України, адже тільки автору можуть належати особисті немайнові права на об'єкт права інтелектуальної власності. Крім цього, слід звернути увагу, що особисті немайнові права є невідчужуваними, мають абсолютний характер і належать автору завжди, поки автор існує як суб'єкт. Оскільки законодавство не передбачило ні переліку особистих немайнових прав інтелектуальної власності, що можуть належати замовнику, ні умов набуття таких прав, при застосуванні ст. 430 ЦК України слід виходити з природи того або іншого особистого немайнового права інтелектуальної власності. Тому можна зробити висновок, що замовнику може належати право забезпечити недоторканність твору, протидіяти будь-якому посяганню на твір. Для того щоб уникнути на практиці труднощів у застосуванні ст. 430 ЦК України необхідно, щоб законодавець чітко визначив, за яких умов і які саме особисті немайнові права інтелектуальної власності можуть належати замовнику.

Частина друга статті 430 ЦК України урегульовує майнові відносини між замовником та виконавцем та встановлює правило про спільність належності майнових прав інтелектуальної власності на об'єкт створений за замовленням. Ця норма є диспозитивною та надає можливість сторонам самостійно вирішити питання про розподіл майнових прав інтелектуальної власності.

Питання до теми семінарського заняття

1. Поняття, особливості та види договорів про створення об'єктів права інтелектуальної власності.

2. Договір про створення об'єкта права інтелектуальної власності за замовленням.

3. Договір про створення службового об'єкта права інтелектуальної власності (створення за трудовим договором).

4. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.

Завдання до теми семінарського заняття

Завдання № 1. Складіть проект договору про створення за замовленням дизайну моделі дитячого автомобілю.

Завдання № 2. Складіть проект договору про здійснення за замовленням фотозйомки «Свята Букваря» у навчальному закладі.

Завдання № 3. Складіть проект договору між директором видавництва та позаштатним журналістом про розподіл майнових прав на створену за замовленням серію статей у періодичному виданні.

Тема № 3. Договори про передання або відчуження прав на використання об'єктів інтелектуальної власності

Методичні вказівки до теми семінарського заняття

Характеризуючи окремі договірні конструкції в сфері розпоряджання правами інтелектуальної власності, звернемо увагу на договори про використання об'єкта права інтелектуальної власності. Одним з видів таких договорів є ліцензії та ліцензійний договір.

Виходячи із змісту ст. 1108 ЦК України можна дати таке визначення ліцензій у сфері інтелектуальної власності. **Ліцензія** – це письмове повноваження, надане особою, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензіар), іншій особі (ліцензіату) на використання цього об'єкта в певній обмеженій сфері.

Загалом термін «ліцензія» (від лат. licitus – дозвіл, право) доволі широко застосовується в сучасній законодавчій термінології. У контексті ж законодавства про інтелектуальну власність ліцензію традиційно розглядають як дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Так, відповідно до ст. 1 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» ліцензія – дозвіл власника патенту (ліцензіара), що видається іншій особі (ліцензіату), на використання винаходу (корисної моделі) на певних умовах.

Відносно видів ліцензій необхідно відзначити, що існує декілька критеріїв для класифікації видів ліцензій.

Критеріями для класифікації є *право ліцензіара на видачу ліцензій іншим особам і право на захист ліцензіатом своїх виняткових прав від незаконних дій інших осіб.*

У першому випадку це *проста (невиняткова) ліцензія*, по якій ліцензіар може надавати право використання результату інтелектуальної діяльності або засобу індивідуалізації іншим особам. Ліцензії, що видаються ліцензіаром іншим особам, повинні передбачати тільки таке використання, яке вказане в ліцензійному договорі.

У другому випадку це *виняткова ліцензія*, по якій ліцензіару забороняється видавати ліцензії на використання результату інтелектуальної діяльності або засобу індивідуалізації іншим особам. Суть виняткової ліцензії полягає в можливості користуватися об'єктом за відсутності конкурентів. Право забороняти всім іншим особам використання об'єкту як і раніше належить праволодільцю виключних прав, ліцензіат за винятковою ліцензією може лише використовувати окремі засоби захисту своїх прав у разі порушення їх третіми особами.

У главі 75 ЦК введено поняття *одиночної ліцензії*, якою визнається ліцензія, що видається одному ліцензіату і виключає можливість видачі ліцензіаром іншим особам ліцензій на використання об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, але не виключає можливості використання ліцензіаром цього об'єкта у зазначеній сфері.

Другу класифікацію ліцензійних договорів можна провести в залежності від *волі володільця виключних прав* на передання права на використання об'єкту інтелектуальної діяльності.

По-перше, це *«добровільна ліцензія»*, за якою володільць прав інтелектуальної власності – ліцензіар у добровільному порядку надає або зобов'язується надати іншій стороні – ліцензіату право використання об'єкту інтелектуальної власності.

По-друге, це *примусова ліцензія*, коли суд на вимогу зацікавленої особи, у визначених законом випадках, може ухвалити рішення про надання цій особі на певних умовах права використання результату інтелектуальної діяльності, тобто проти волі володільця прав інтелектуальної власності.

Третя класифікація здійснюється відповідно до *способу охорони об'єкта ліцензійного договору*. Ліцензійні договори поділяються на: патентні; безпатентні; комплексні.

Патентні ліцензійні договори – це договори на використання об'єктів інтелектуальної власності, що охороняються відповідними охоронними документами: патентами або свідоцтвами.

До безпатентних належать ліцензійні договори, за якими надається право на використання науково-технічних досягнень, що не мають правової охорони, виробничого досвіду, конфіденційної інформації управлінського, комерційного, організаційного характеру, тобто секретів виробництва («ноу-хау») та рішень, на які подано заявки на одержання правової охорони.

До особливого різновиду патентних і безпатентних ліцензій потрібно відносити договори про *обмін ліцензіями*. Цей вид «перехресної ліцензії» («крос-ліцензії») широко розповсюджений в практиці, що обумовлено низкою причин. З одного боку нерідко більш пізні патенти залежать від раніше виданих і не можуть бути використані без придбання ліцензії-прототипу, що охороняється патентом. У свою чергу власник цього прототипу зацікавлений в придбанні більш вдосконалених технічних рішень. В результаті між власниками пов'язаних патентів відбувається обмін ліцензіями. З іншого боку, фірми-конкуренти, зацікавлені в підвищенні технічного і економічного рівня

своєї продукції, охочіше застосовують обмін ліцензіями, ніж їх продаж без здобуття в обмін яких-небудь секретів.

За комплексним ліцензійним договором ліцензіат одержує право на використання кількох об'єктів інтелектуальної власності, одні з яких мають правову охорону, а інші – ні.

Залежно від об'єкту розрізняють наступні ліцензійні договори: авторський; про надання суміжних прав; про надання прав на винахід, корисну модель або промисловий зразок; про надання прав на торгівельну марку; про надання прав на топологію інтегральних мікросхем; про надання прав на селекційне досягнення.

Як різновид ліцензійних договорів можна розглядати *субліцензійний договір*, положення про який містяться у частині 2 ст. 1109 ЦК України. За цим договором ліцензіат надає дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності іншій особі (субліцензіату). Укладення субліцензійного договору можливе тільки у випадках, прямо передбачених у ліцензійному договорі між ліцензіаром і ліцензіатом. При цьому, оскільки субліцензіат не перебуває у безпосередніх договірних відносинах з ліцензіаром, відповідальність перед ліцензіаром за дії субліцензіата несе ліцензіат, якщо інше не встановлено ліцензійним договором.

ЦК України допускає можливість видачі ліцензії без укладення ліцензійного договору. У ст. 1107 ліцензію і ліцензійний договір визначено як самостійні види договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Однак сама по собі ліцензія є одностороннім правочином і не може розглядатися як вид договору.

Тому недоречно включати її поряд із ліцензійним договором як різновид договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Віднесення ліцензії до договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності у ст. 1107 ЦК України є помилковим.

Спеціальні закони, на відміну від ЦК України (наприклад, ст. 32 Закону України «Про авторське право і суміжні права», ст. 28 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» ст. 20 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки», ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», ст. 40 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин», ст. 16 Закону України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем») виходять із того, що видача ліцензії завжди відбувається на підставі ліцензійного договору. Мабуть, саме такий підхід є більш обґрунтованим і правильним. Важко уявити варіант надання суб'єктом, якому належать майнові права інтелектуальної власності, ліцензії на використання об'єкта без укладення договору. Саме ліцензійний договір у даному випадку є підставою надання дозволу (видачі ліцензії) і, водночас, засобом визначення умов видачі такої ліцензії.

Звертаючись до характеристики *ліцензійного договору*, слід відзначити, що він займає важливе місце серед договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Відповідно до ст. 1109 ЦК України за ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності

(ліцензію) на умовах, визначених за взаємною згодою сторін з урахуванням вимог ЦК України та іншого закону.

В науковій літературі виділяють такі специфічні ознаки ліцензійного договору: запропонований до передачі за договором інтелектуальний продукт є нематеріальним; ліцензіат набуває право на використання визначених договором майнових прав на об'єкт інтелектуальної власності; матеріальні об'єкти, якщо вони передаються за ліцензійним договором, є лише носіями інформації, яка є об'єктом інтелектуальної власності; основний елемент об'єкта ліцензії – виключне право інтелектуальної власності не переходить до ліцензіата, а йому лише надається тимчасове право на використання об'єкта цього права; власник патенту при видачі ліцензії зберігає за собою майнові права, на об'єкт інтелектуальної власності.

Ліцензійний договір вважається укладеним, якщо сторони дійшли згоди щодо істотних умов (тобто тих умов, які визнані істотними законом або необхідні для договорів даного виду), тобто такий договір законодавчо визнається консенсуальним. Крім того, обов'язковою умовою чинності ліцензійного договору є його укладення у письмовій формі, оскільки недотримання письмової форми має наслідком нікчемність такого договору (ч. 2 ст. 1107 ЦК України). Слід звернути увагу, що предметом ліцензійного договору не можуть бути права на використання об'єкта права інтелектуальної власності, що не були чинними на момент укладання договору.

Виходячи із положень ч. 1 ст. 638 та ч. 3 ст. 1109 ЦК України до *істотних умов* ліцензійного договору належать предмет договору; вид ліцензії; сфера використання об'єкта права інтелектуальної власності (конкретні права, що надаються за договором, способи використання зазначеного об'єкта, територія та строк, на які надаються права, тощо), розмір, порядок і строки виплати плати за використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Сторони ліцензійного договору мають чітко визначити можливий обсяг використання об'єкта права інтелектуальної власності, можливість передання об'єкта інтелектуальної власності третім особам, збереження конфіденційності змісту ліцензійного договору, порядок та розмір оплати.

Варто зазначити, що у ЦК України відбулося розширення сфери застосування ліцензійного договору. Якщо у спеціальному законодавстві про інтелектуальну власність розрізняється авторський договір у сфері авторського права та ліцензійний договір у сфері промислової власності, то ЦК України закріплює універсальну конструкцію ліцензійного договору, який застосовується як до об'єктів авторського права, так і щодо об'єктів промислової власності.

Основна юридична мета цього договору полягає у наданні дозволу (видачі ліцензії) на використання певного об'єкта права інтелектуальної власності. Ліцензійний договір є одним з варіантів оформлення ліцензії на використання об'єктів права інтелектуальної власності (ч. 2 ст. 1108 ЦК України). Отже, положення ст. 1108 ЦК України про ліцензії на використання об'єктів права інтелектуальної власності повинні застосовуватися і до ліцензійних договорів.

У правовому регулюванні договірних відносин у сфері інтелектуальної власності традиційно важливе місце займали типові договори. У ЦК України

положення про типові ліцензійні договори вміщено у ст. 1111. Інститут типових ліцензійних договорів покликаний забезпечувати посилену охорону інтересів творця об'єкта інтелектуальної власності у договірних відносинах. Право затвердження типових ліцензійних договорів відповідно до ч. 1 ст. 1111 ЦК України надано уповноваженим відомствам та творчим спілкам.

Ліцензійний договір у випадках, передбачених законом, може передбачати укладання *субліцензійного договору*, за яким ліцензіат надає іншій особі (субліцензіату) субліцензію на використання об'єкта права інтелектуальної власності. У цьому разі відповідальність перед ліцензіаром за дії субліцензіата несе ліцензіат, якщо інше не встановлено ліцензійним договором.

Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

За договором про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності одна сторона (особа, яка має виключні майнові права) передає другій стороні частково або в повному складі ці права відповідно до закону та на визначених договором умовах (ч. 1 ст. 1113 ЦК України).

Істотними умовами договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності є: строк дії договору, способи використання твору, територія, на яку поширюється право, що передається, розмір і порядок виплати авторської винагороди, а також інші умови, щодо яких за вимогою однієї із сторін повинно бути досягнуто згоди.

Проте умови договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, що погіршують становище творця відповідного об'єкта або його спадкоємців порівняно зі становищем, передбаченим ЦК України або іншим законом, а також обмежують право творця на створення інших об'єктів, є нікчемними.

Договір комерційної концесії (франчайзингу).

Відповідно до ст. 1115 ЦК України за *договором комерційної концесії* одна сторона (правоволоділець) зобов'язується надати другій стороні (користувачеві) за плату право користування відповідно до її вимог комплексом належних цій стороні прав з метою виготовлення та (або) продажу певного виду товару та (або) надання послуг.

При укладенні договору комерційної концесії, крім положень ЦК України, ГК України, слід враховувати положення спеціальних нормативних актів, що регулюють відносини у сфері обороту та охорони прав на окремі види об'єктів інтелектуальної власності.

Суттєвими ознаками комерційної концесії є те, що за договором комерційної концесії правоволоділець надає користувачу право на використання за плату комплексу виключних прав на об'єкти інтелектуальної власності з метою сприяння у просуванні товарів (послуг) на певному ринку. До вимог, що передбачені в законі і можуть бути включені до договору, належать вказівки щодо території використання, сфери цивільного обороту, право укласти договір комерційної субконцесії, обов'язок здійснення державної реєстрації договору, передача технічної та комерційної документації, контроль за якістю товарів тощо.

Франчайзинг на практиці реалізується в різних формах. Його прийнято класифікувати за видами за різними критеріями. Найчастіше в юридичній літературі франчайзинг класифікується за видами відповідно до функцій, які він виконує. У «Посібнику із франшизи» ВОІВ франчайзинг підрозділяють на три види:

- франшиза на переробку (виробництво);
- франшиза на послуги (сервіс);
- франшиза на оптову торгівлю (розподіл).

В основу такого поділу історично покладено спосіб та обсяг діяльності, яку здійснює користувач згідно із франшизою, передбаченою договором комерційної концесії.

Іншими словами, в основу поділу покладено обсяг прав щодо можливих видів діяльності, яку може здійснювати за договором комерційної концесії користувач, в залежності від сутності господарських відносин.

Виробничий франчайзинг широко представлений у виробництві безалкогольних напоїв («Кока – Кола», «Пепсі» і «Севен – Ап»). Слід звернути увагу, що використовуючи цей вид договору щодо комерційної концесії, користувач здійснює весь виробничий цикл виготовлення кінцевого продукту під торговельною маркою правоволодільца. В цьому випадку правоволоділець надає користувачу необхідні складові, інгредієнти, устаткування, а друга сторона, тобто користувач, здійснює виробництво кінцевого продукту під торговельною маркою і має право розповсюдження його серед споживачів.

При франчайзингу **на надання послуг** передаються технології надання послуг готелями (Holiday Inn, Hilton, Marriott), ресторанами, підприємствами швидкого харчування (McDonald's, Pizza Hut і проч.), фірмовими станціями техобслуговування автомобілів, автозаправочними станціями, страховими компаніями, банками та інш.

Діловий франчайзинг («package – franchise») – це метод ведення комерційної діяльності таким способом, що правоволоділець одержує вигоду від швидкого росту франчайзингової мережі при обмежених витратах і ризику, а користувач – від того, що має право використовувати перевірену комерційну систему.

При укладанні такого договору правоволоділець надає у користування приватним фізичним чи юридичним особам спеціальне право на відкриття магазинів, супермаркетів для продажу покупцям набору продуктів чи послуг під іменем і торговельною маркою правоволодільца. В Україні ділова концесія використовується наприклад, «Сільпо».

За договором **товарного (торгового) франчайзингу** користувач купує у материнської компанії-правоволодільца право на продаж товарів з її торговою маркою (фактично йдеться про право продавати товари від імені виробника). Як приклад такої комерційної концесії можна навести офіційних дилерів з продажу автомобілів. Товарний франчайзинг (торговий франчайзинг) – це спосіб ведення бізнесу, за яким правоволоділець, що є виробником товару, надає право продажу своєї продукції користувачу при обов'язковому використанні знаку для товару та послуг правоволодільца і на чітко визначеній території, яка повністю закріплюється за франчайзі.

Друга класифікація франчайзинга пов'язана з **інтернаціоналізацією бізнесу**. В залежності *від способу організації, структури й взаємин франчайзингової мережі* розрізняють такі моделі організації франчайзингу:

– **прямий франчайзинг** (класичний франчайзинг, договір регіональної комерційної концесії) – договір укладається між правоволодільцем, що знаходиться в одній країні, і користувачем, який знаходиться в іншій країні. Ця схема можлива, якщо країни розташовані географічно поруч і вони мають споріднені культуру і звичаї. У цьому випадку забезпечується контроль з боку правоволодільця за веденням бізнесу користувачем. Класична модель, що зветься також прямим франчайзингом, передбачає безпосередні відносини між правоволодільцем і користувачем. Правоволоділець сам підшукує кандидатури користувача, веде з ними переддоговірні переговори й укладає договори. Модель прямого франчайзингу найбільш ефективна, коли правоволоділець і користувач перебувають в одній державі. Франчайзингова мережа при прямому франчайзингу може будуватися за двома основними принципами: укладання простих договорів між правоволодільцем і одним чи декількома користувачами на відкриття однієї франчайзингової точки кожним із користувачів (одноелементний франчайзинг), укладання з одним чи декількома користувачами договорів на розвиток певної території (багатоелементний франчайзинг). Найчастіше в одній мережі використовуються комбінації цих способів.

– **непрямий франчайзинг** (франчайзинг що розвиває, тобто договір концесії на розвиток) – даний тип використовується, коли країни географічно віддалені одна від іншої та існують значні розходження в культурі, звичаях, мовний бар'єр. Структурними елементами система франчайзингу є дочірні фірми, філії, спільні підприємства. У цьому випадку, створені підприємства забезпечують адаптацію системи франчайзингу до місцевих умов, а також забезпечується прямий зв'язок між правоволодільцем і користувачем. Прикладом даного типу є створення в Україні мережі ресторанів «McDonald's». Договором на розвиток передбачається відкриття користувачем декількох франчайзингових точок на визначеній договором території і за визначений термін. При цьому для кожної нової точки укладається окремий договір франчайзингу. Іншими словами користувач зобов'язується відкрити обговорене число франчайзингових точок, а правоволоділець гарантує укладання з ним відповідної кількості договорів франчайзингу.

– **майстер-франчайзинг** (субфранчайзинг, субконцесія) – у цьому випадку договір укладається з метою організації франчайзингових підприємств, тобто схема відносин може бути відображена наступним способом: правоволоділець – головний користувач – користувач. Недоліком такої системи є неможливість здійснювати ефективний контроль за діяльністю користувача.

В основу поділу на такі моделі покладена поява нових, додаткових сторін у договорах комерційної концесії, і як результат – пов'язані з цим особливості у правах та обов'язках сторін, що визначаються під час укладення договору комерційної концесії. У нових моделях, крім вже зазначених суб'єктів договору комерційної концесії, як-от: правоволоділець та користувач, з'являються

додаткові сторони: головний користувач, субкористувач, розвиваючий користувач.

Договір комерційної концесії може засновуватися на поєднанні кількох моделей та об'єднати в собі, наприклад, територіальну концесію та концесію, що розвивається.

Характеризуючи договір комерційної концесії слід звернути увагу на специфіку статусу його суб'єктів. Сторонами договору комерційної концесії можуть бути лише суб'єкти підприємницької діяльності. Правоволодільцем є виробник товарів, робіт (послуг). Користувачем по договору є юридична або фізична особа, суб'єкт підприємницької діяльності, який отримує дозвіл на використання об'єктів інтелектуальної власності у своїй господарській діяльності.

Відповідно до ст. 1116 ЦК України предметом договору комерційної концесії є право на використання об'єктів інтелектуальної власності (торговельних марок, промислових зразків, винаходів, творів, комерційної таємниці тощо), комерційного досвіду та ділової репутації. Слід звернути увагу, що не всі об'єкти права інтелектуальної власності знаходяться у вільному обороті та, відповідно, не можуть бути предметом договору комерційної концесії, як наприклад, географічне зазначення.

При укладенні договору необхідно визначити строк його дії. Як правило, договір укладається на строк, не менше ніж 5 років для того, щоб користувач за договором мав можливість окупити свої витрати, пов'язані з комерційною концесією.

Відповідно до ст. 1118 ЦК України, ст. 367 ГК України договір укладається у письмовій формі і проходить обов'язкову реєстрацію в органі, який здійснює реєстрацію суб'єктів господарської діяльності

У 2014 році було затверджено наказом Мін'юсту від 29.09.2014 №1601/5 Порядок реєстрації договорів комерційної концесії (субконцесії). Порядок визначає процедуру державної реєстрації договору комерційної концесії (субконцесії), договору про внесення змін до цього договору та договору про його розірвання, внесення про це записів до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, а також внесення до Єдиного державного реєстру запису про скасування/визнання недійсною державної реєстрації договору комерційної концесії (субконцесії), договору про внесення змін до цього договору та договору про його розірвання, скасування/визнання недійсним договору комерційної концесії (субконцесії), договору про внесення змін до цього договору та договору про його розірвання, розірвання договору комерційної концесії (субконцесії) на підставі судового рішення, що набрало законної сили.

При розгляді питання про права та обов'язки сторін за договором комерційної концесії слід зосередити увагу на обов'язках сторін за договором.

Правоволодільець зобов'язаний: передати користувачеві технічну та комерційну документацію і надати іншу інформацію, необхідну для здійснення прав, наданих йому за договором комерційної концесії, а також проінформувати користувача та його працівників із питань, пов'язаних зі здійсненням цих прав (ч. 1 ст. 1120 ЦК); забезпечити державну реєстрацію

договору; надавати користувачеві постійне технічне та консультативне сприяння, включаючи сприяння у навчанні та підвищенні кваліфікації працівників; контролювати якість товарів (робіт, послуг), що виробляються (виконуються, надаються) користувачем на підставі договору комерційної концесії.

Користувач зобов'язаний відповідно до ст. 1121 ЦК України здійснювати в повному обсязі комплекс прав, які передані йому право володільцем; використовувати торговельну марку та інші позначення правоволодільця визначеним у договорі способом; забезпечити відповідність якості товарів (робіт, послуг), що виробляються (виконуються, надаються) відповідно до договору комерційної концесії, якості аналогічних товарів (робіт, послуг), що виробляються (виконуються, надаються) правоволодільцем; дотримуватися інструкцій та вказівок правоволодільця, спрямованих на забезпечення відповідності характеру, способів та умов використання комплексу наданих прав використанню цих прав правоволодільцем; надавати покупцям (замовникам) додаткові послуги, на які вони могли б розраховувати, купуючи (замовляючи) товари (роботи, послуги) безпосередньо у правоволодільця; інформувати покупців (замовників) найбільш очевидним для них способом про використання ним торговельної марки та інших позначень правоволодільця за договором комерційної концесії; не розголошувати секрети виробництва правоволодільця, іншу одержану від нього конфіденційну інформацію; виплатити правоволодільцю винагороду.

Особливі умови договору комерційної концесії передбачені ст. 1122 ЦК України і *можуть бути сформульовані у вигляді додаткових обов'язків сторін за договором* комерційної концесії. Законодавчо наведені як приклад чотири особливі умови, перша з яких стосується правоволодільця, а інші – користувача:

– володільць може бути зобов'язаний не надавати іншим особам аналогічні комплекси прав для їх використання на закріпленій користувачем території або утримуватися від власної аналогічної діяльності на цій території;

– на користувача може бути накладено обов'язок не конкурувати з правоволодільцем на території, на яку поширюється чинність договору, щодо підприємницької діяльності, яку здійснює користувач із використанням наданих правоволодільцем прав;

– користувач може бути зобов'язаний не одержувати аналогічні права від конкурентів чи потенційних конкурентів правоволодільця;

– договором може бути передбачено обов'язок користувача погоджувати з правоволодільцем місце розташування приміщень для продажу товарів (виконання робіт, надання послуг), передбачених договором, а також їх внутрішнє і зовнішнє оформлення.

Сторони в силу свободи договору можуть передбачати й інші умови договору, однак є дві обмежувальні умови, які у будь-якому падку не породжують жодних правових наслідків, оскільки є нікчемними.

При дослідженні договору комерційної концесії слід також звернути на порядок укладення договору комерційної концесії на новий строк (ст. 1124 ЦК України), зміну договору комерційної (ст. 1125 ЦК України), припинення

договору комерційної концесії (ст. 1126 ЦК України), збереження чинності договору у разі зміни сторін (ст. 1127 ЦК України), наслідки зміни торговельної марки чи іншого позначення право володільця (ст. 1128 ЦК України), наслідки припинення права, користування яким надано за договором комерційної концесії (ст. 1129 ЦК України), відповідальність правоволодільця за вимогами, що пред'являються за вимогами, що пред'являються до користувача (ст. 1123 ЦК України), тощо.

Питання до теми семінарського заняття

1. Поняття та система договорів про передання або відчуження прав на використання об'єктів інтелектуальної власності.

2. Договір про використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензії та ліцензійні договори).

3. Договір про передання (відчуження) виключних майнових прав інтелектуальної власності.

4. Договір комерційної концесії.

Завдання до теми семінарського заняття

Завдання № 1. Розробить проект ліцензійного договору про передачу невиключних прав на переклад та видання твору на території України.

Завдання № 2. Розробить проект договору про передання виключних прав на зображення для використання його як елемента знаку для товарів та послуг.

Завдання № 3. Визначить основні умови договору комерційної концесії у сфері готельно-ресторанного бізнесу.

10.3. Зміст навчальної дисципліни за темами для самостійного вивчення

Питання до теми

1. Поняття та класифікація договорів про створення та використання об'єктів права інтелектуальної власності з зображенням людини.

2. Договір про створення та використання фотографій малолітньої особи.

3. Договір про оплатне позування фізичної особи для створення портретів, скульптур тощо.

4. Договір про участь фізичної особи у створенні фотографій та інших художніх творів.

5. Договір про участь людини у зйомці реклами для товарів та послуг.

6. Договір про використання зображення людини як зображувального елемента знаку для товарів та послуг.

7. Договір про використання зображення людини у зовнішньому вигляді промислових зразків (виробів, сувенірної продукції тощо).

Завдання до теми

Завдання № 1. Складіть проект договору про участь фізичної особи у рекламній кампанії лінії ювелірних прикрас

Завдання № 2. Складіть проект договору про використання зображення фізичної особи як елементу знаку для товарів та послуг

Тема № 5. Особливості договірної регулювання відносин щодо нерозкритої інформації

Питання до теми

1. Поняття, суттєві умови та класифікація договорів про конфіденційну (нерозкрити) інформацію.

2. Права на комерційну таємницю, «ноу-хау», «шоу-хау» як предмет договорів.

3. Формування умов конфіденційності у цивільних, господарських, трудових договірних відносинах.

4. Договір про конфіденційність (нерозголошення) інформації.

5. Договір про надання майнових прав на використання комерційно-цінної інформації.

Завдання до теми

Завдання № 1. Складіть проект договору про зобов'язання нерозголошувати комерційну таємницю на підприємстві.

Завдання № 2. Складіть проект договору про нерозголошення конфіденційної інформації, яка стала відома контрагентам договору

Тема № 6. Особливості договірної регулювання відносин у сфері науково-технічної творчості

Питання до теми

1. Навчальний заклад (університет) як учасник системи виробництва нових (наукових) знань.

2. Патентно-ліцензійна політика університетів.

3. Правовий статус технопарків у договірних відносинах інтелектуальної власності.

4. Положення про розподіл прав інтелектуальної власності у науково-дослідних закладах та університетах.

5. Договір про розподіл прав на об'єкти, створені у зв'язку з виконанням науково-дослідницької роботи.

6. Договір про розподіл прав на об'єкти, створені з залученням грантових коштів.

7. Договір про розподіл прав на об'єкти, створені за кошти державного бюджету.

8. Договір між автором та репозитарієм університету.

Завдання до теми

Завдання № 1. Складіть проект договору співробітників науково-дослідного інституту з суб'єктом господарювання про виконання фундаментального дослідження у сфері агропромислового комплексу

Завдання № 2. Складіть проект договору між автором та репозитарієм закладу освіти про розміщення твору

Тема № 7. Особливості договірної регулювання відносин у сфері шоу-бізнесу

Питання до теми

1. Правові засади та особливості договірної регулювання відносин у сфері шоу-бізнесу.
2. Договір про екранізацію літературного твору.
3. Договір про виконання ролі у кінофільмі.
4. Договір про використання музичних творів у кінофільмі.
5. Договір про співробітництво учасників творчого колективу (музикантів, танцюристів, фокусників тощо).
5. Продюсерський договір.
6. Договір з організаціями й особами, що забезпечують реалізацію й підтримку проектів (спонсори, студійні агентства).
7. Договір про здійснення концертної діяльності, райдер.

Завдання до теми

Завдання № 1. Складіть проект договору про надання спонсорської допомоги під час проведення гастрольних заходів.

Завдання № 2. Складіть проект договору про організацію гастрольного туру.

Завдання № 3. Складіть проект договору про створення сценарію для кінофільму за мотивами твору літератури.

Завдання № 4. Складіть проект договору з артистом про виконання ролі у кінофільмі.

Завдання № 5. Складіть проект договору про створення за замовлення музичного твору для кінофільму.

11. Рекомендована література за темами курсу.

До теми № 1. Правові засади регулювання договірних відносин інтелектуальної власності. Загальна характеристика договорів у сфері інтелектуальної власності:

1. Договірні форми розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права : монографія / кол. авт. ; за наук. ред. Н.М. Мироненко ; НДІ ІВ НАПрН України. Київ : Інтерсервіс, 2014.

2. Жилінкова О.В. Договірне регулювання відносин щодо інтелектуальної власності в Україні та за кордоном : монографія. Київ : Юрінком-Інтер, 2015.

3. Коросташова І. М. Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності: питання класифікації / І. М. Коросташова // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ : збірник наукових праць. – 2008. – № 4. – С. 70–79.

4. Крижна В. Принцип справедливості, добросовісності та розумності і правові наслідки недійсності договорів у сфері інтелектуальної власності / В. Крижна // Теорія і практика інтелектуальної власності : Науково–практичний журнал. – 2008. – № 6. – С.3–7.

5. Макода В. Е. Договори на распоряжение имуществовыми правами интеллектуальной собственности в условиях инновационного развития в Украине / В. Е. Макода // Альманах цивилистики : сб. ст. 2008– 2009. – Вып. 2. – С. 114–131.

6. Макода В. Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності / В. Макода // Право України : Юрид. журн. – 2012. – № 9. – С. 128–142.

7. Макода В. Є. Договори на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в умовах інноваційного розвитку в Україні / В. Є. Макода // Актуальні проблеми держави і прав : зб. наук. праць. – 2008. – Вип. 43. – С. 71–85.

8. Нікольська Т. В. Місце договорів з розпорядження майновими правами інтелектуальної власності на торговельну марку в системі договорів / Т. В. Нікольська // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 3. – С. 205–209.

9. Пічкур О. Визначення предмета цивільно-правових договорів щодо результатів інтелектуальної (розумової) діяльності / О. Пічкур, В. Пічкур, Д. Пічкур // Теорія і практика інтелектуальної власності : Науково–практичний журнал. – 2012. – № 4. – С. 3–11.

10. Пічкур О. Особливості етапу підготовки договорів про передання майнових прав на результати інтелектуальної діяльності / О. Пічкур // Теорія і практика інтелектуальної власності : Науково-практичний журнал. – 2012. – № 3. – С. 38–46.

11. Солощук К. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності / К. Солощук, М. Капінос, Е. Лерантович // Інтелектуальна власність : Наук.-практ. журн. – 2008. – № 10. – С. 53–62.

12. Тверезенко Е. Класифікація договорів в сфері інтелектуальної власності / Е. Тверезенко // Право України. – 2011. – № 3. – С.139–148; № 7–8. – С. 311–321.

13. Тверезенко О. Чи необхідна державна реєстрація договорів застави майнових прав інтелектуальної власності та погодження таких договорів органами приватизації? / О. Тверезенко // Інтелектуальна власність : Наук.-практ. журн. – 2010. – № 4. – С. 38–43.

14. Якубовський І. Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності за законодавством України / І. Якубовський // Підприємство, господарство і право: Щомісячний науково–практичний господарсько-правовий журнал. – 2007. – №8. – С. 15–18.

15. Якубівський І.Є. Набуття, здійснення та захист майнових прав інтелектуальної власності в Україні : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. С. 383.

До теми № 2. Договори про створення об'єктів права інтелектуальної власності

1. Бажанов В.О. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права в цивільному праві України. Право і суспільство. 2014. № 6–1. С. 62–67

2. Великанова М. М. Ціна як істотна умова договору на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт / М. М. Великанова // Актуальні проблеми політики : зб. наук. праць. – 2010. – Вип. 39. – С. 554-563.

3. Великанова М. М. Порядок укладення договорів на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт, заснованих на державному замовленні / М. М. Великанова // Актуальні проблеми політики : зб. наук. праць . – 2009. – Вип. 37. – С. 388-396.

4. Жилінкова О.В. Договірне регулювання відносин щодо інтелектуальної власності в Україні та за кордоном : монографія. Київ : Юрінком-Інтер, 2015. 280 с.

5. Іншин М. Права роботодавця та працівника на твір, створений під час виконання трудових обов'язків: сучасний погляд / М. Іншин // Вісник Національної академії прокуратури України : Фахове видання : Проблеми сьогодення: теорія, практика, життя академії. – 2012. – № 4. – С. 54–57.

6. Кодинець А. О. Договірні відносини у сфері створення об'єктів інтелектуальної діяльності: особливості та правова природа / А. О. Кодинець // Держава і право. Сер. Юридичні і політичні науки : зб. наук. праць. - 2015. – Вип. 67. – С. 167-178.

7. Литвинов О. Науково-дослідницька діяльність: особливості визначення поняття в міжнародно-правових актах / О. Литвинов, Є. Назимко // Юридичний вісник України : Загальнонац. правова газ. – 2015. – 25 -31 липня (№ 29). – С. 12-13.

8. Якубівський І. Договірні відносини зі створення за замовленням об'єктів права інтелектуальної власності / І. Якубівський // Підприємництво, господарство і право : Щомісячний науково-практичний господарсько-правовий журнал. – 2016. – № 7. – С. 3136.

9. Яворська О.С. Договори про передання майнових прав інтелектуальної власності. Сучасні актуальні проблеми права інтелектуальної власності у країнах Центрально-Східної Європи: теорія, методологія, практика : збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнського науково-методичного семінару, 28 червня 2015 р. Національна академія наук України ; Київський університет права ; Міжнародний центр правових та історико-політичних досліджень країн Центрально-Східної Європи. Львів : Галицька видавнича спілка, 2015. С. 14–17.

10. Яркіна Н. Є. Про надання роботодавцеві немайнових прав на службовий твір / Н. Є. Яркіна // Проблеми законності : зб. наук. праць. – 2012. – Вип. 120. – С. 51–61.

До тема № 3. Договори про передання або відчуження прав на використання об'єктів інтелектуальної власності

1. Бажанов В. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності в авторському праві / В. Бажанов // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка: Юридичні науки. – 2012. – Вип. 94. – С. 46–49.
2. Бельтюкова Є. М. Правове регулювання наступництва майнових прав інтелектуальної власності за цивільним законодавством України : дис ... канд. юрид. наук. Одеса, 2019. 200 с
3. Дмитришин В. Державна реєстрація ліцензійних договорів: «за» і «проти» / В. Дмитришин // Теорія і практика інтелектуальної власності : Науково-практичний журнал. – 2012. – № 6. – С. 59-64.
4. Жилінкова О. Уявна ліцензія як форма реалізації прав інтелектуальної власності: досвід США та питання можливостей застосування в Україні / О. Жилінкова // Юридична Україна : Щомісячний правовий часопис. – 2013. – № 6. – С. 54-59.
5. Зеров К. О. Вільні публічні ліцензії в Україні / К. О. Зеров // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць. – 2014. – Вип. 72. – С. 195-204.
6. Кирилюк А. В. Ліцензійний договір на використання літературних творів : поняття, умови, форма / А. В. Кирилюк // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць. – 2008. – Вип. 41. – С. 190–195.
7. Матвієнко О. Про застосування ліцензій Creative Commons в умовах українського законодавства / О. Матвієнко, О. Матвієнко // Інтелектуальна власність : Наук.-практ. журн. – 2012. – № 6. – С. 12-17.
8. Недогібченко Є.Г. Ліцензія на використання об'єктів інтелектуальної власності. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2793/tezypoltavan.edogibchenko29022016.pdf>
9. Павлюченко Д. Ключові характеристики ліцензування копілефт / Д. Павлюченко // Теорія і практика інтелектуальної власності : Науково-практичний журнал. – 2013. – № 4. – С. 59-67.
10. Падучак Б. Проблемні аспекти визначення предмета договору комерційної концесії / Б. Падучак // Теорія і практика інтелектуальної власності : Науково-практичний журнал. – 2013. – № 6. – С. 51-56.
11. Петренко А. Авторське право у сфері вільного програмного забезпечення / А. Петренко // Теорія і практика інтелектуальної власності : Науково-практичний журнал. – 2016. – № 2. – С. 96-104.
12. Пічкур О. Особливості етапу підготовки договорів про передання майнових прав на результати інтелектуальної діяльності / О. Пічкур // Теорія і практика інтелектуальної власності : Науково-практичний журнал. – 2012. – № 3. – С. 38-46.
13. Савчук В. Інтелектуальна власність зобов'язує. Світові тенденції у сфері франчайзингу / В. Савчук // Юридична газета. Юр. газета : Юридичні питання: практика. – 2015. – 22 вересня (№ 37/38). – С. 20.

14. Соболев И. Некоторые способы преодоления конфликта интересов в связи с имплементацией свободных лицензий в авторское законодательство Российской Федерации / И. Соболев // Право и экономика. – 2012. – № 10. – С. 27–32.

15. Трофименко М. Довгоочікувані законодавчі новели в регулюванні договорів комерційної концесії / М. Трофименко // Інтелектуальна власність : Наук.-практ. журн. - 2015. – № 1. – С. 89-91.

16. Харитонов О. Ліцензійний договір, ліцензія та деякі проблеми правового регулювання пов'язаних з ними відносин / О. Харитонов, Є. Харитонов // Право України : Юрид. журн. – 2012. – № 9. – С. 143-155.

17. Якубіський І. Часткове передання майнових прав інтелектуальної власності / І. Якубіський // Теорія і практика інтелектуальної власності : Науково-практичний журнал. – 2016. – № 1. – С. 17-25.

До теми № 4. Особливості договірної регулювання відносин при створенні та використанні об'єктів інтелектуальної власності з використанням зображення людини

1. Гончар И. Рекламное изображение. Об использовании в рекламе изображения физического лица с публичных мероприятий [Электронный ресурс] / И. Гончар // Юридическая практика. – 2010. – 10 авг. (№ 32). – Режим доступа: <http://pravo.ua/article.php?id=100099928>.

2. Зоріна Ю. Особисті немайнові права людини у рекламі / Ю. Зоріна // Право України. – 2004. – № 10. – С. 41–43.

3. Кулініч О. О. Умови реалізації та обмеження права на фотографування фізичних осіб у громадських місцях / О. О. Кулініч // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2012. – № 1. – С. 24-31.

4. Кулініч О. О. Особливості використання фотографічних творів із зображенням фізичних осіб після їхньої смерті / О. О. Кулініч // Університетські наукові записки. – 2011. – № 4 (40). – С. 103-108.

5. Кулинич О. А. Особенности условий договора об использовании фотографических произведений с изображением физического лица / О. А. Кулинич // Особенности формирования законодательства Украины: философско-правовые, исторические та прикладные аспекты [текст] : Материалы II Всеукраїнської науково-практичної конференції (27 березня 2015 р., м. Івано-Франківськ). – Івано-Франківськ: Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького, 2015. – С. 212-214.

6. Кулініч О. О. Авторське право на фотографічні твори та право особи на власне зображення: визначення напрямків наукового дослідження / О. О. Кулініч // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». Т. XII / редкол.: С.В. Ківалов (голов. ред.) [та ін.]; відп. за вип. В.М. Дрьомін. – Одеса : юридична література, 2012. – С. 349-359.

7. Кулініч О. О. Використання зображення фізичної особи як елементу торговельної марки / О. О. Кулініч // Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права: матер. Міжнар. наук. конф. (Одеса, 30 листопада 2012 р.) Т. 2 / відп. за випуск д.ю.н., проф. В.М.

Дрьомін; Націон.ун-т «Одеська юридична академія». – Одеса: Фенікс, 2012. – С. 582-584.

8. Кулініч О. О. Договір про надання дозволу на використання фотографічного твору з зображенням фізичної особи / О. О. Кулініч // Право і громадянське суспільство: науковий журнал. Електронне видання. – 2013. – № 2 (3). – С.104-110.

9. Кулініч О. О. Загальний порядок поширення фотографічних творів, що містять зображення фізичних осіб / О. О. Кулініч // Актуальні проблеми цивільного, сімейного та міжнародного приватного права (Матвеевські цивілістичні читання). Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 10 листопада 2011 року. – К.: Алерта, 2012. – С. 260-263.

10. Кулініч О. О. Охорона інтересів фізичної особи при створенні та використанні фотографій та інших художніх творів з її зображенням / О. О. Кулініч // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2015. – № 6. – С. 30-39.

11. Кулініч О. О. Окремі питання судової практики щодо правомірності публічного поширення фотографічних творів із зображенням «публічних» фізичних осіб / О. О. Кулініч // Актуальні проблеми держави і права: збірник наукових праць. Вип. 68. / редкол.: С.В. Ківалов (голов.ред.) та ін.; відп. за вип. В.М. Дрьомін. – Одеса : Юридична література, 2012. – С. 359-365.

До теми № 5. Особливості договірної регулювання відносин щодо нерозкритої інформації

1. Андрощук Г.О. Міжнародне регулювання франчайзингу. Питання інтелектуальної власності / Редкол.: О.П. Орлюк та ін.. НДІ ІВ НАПрНУ, К.: Інтерсервіс, 2018. - С.36-48. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/15674/Androshchuk_Mizhnarodne_rehuliuвання_franchaizynhu.pdf?sequence=1&isAllowed=yр

2. Договір комерційної концесії: теорія, законодавство, судова практика: монографія / Г. О. Андрощук, Ю. Є. Атаманова, А. Г. Дідук та ін.; за наук. ред. Н. М. Мироненко. К.:НДІ ІВ НАПрН України, 2018. 212 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1waRBly8nnvxInJUiYIpgj-gsuEvOtiL-/view>

3. Бегова Т. Щодо питання про правове оформлення обороту ноу хау // Підприємництво, господарство і право. 2009. №11. -С. 36-39

4. Бегова Т. К вопросу о понятии «ноу-хау» как объекте интеллектуальной собственности // Підприємництво, господарство і право. 2005. №5. С. 23-26

5. Правова природа права на «ноу-хау» та його зміст / Т.І. Бегова // Проблеми законності. Х: ред. кол. В.Я. Тацій та інші. Вип. 107. 2010. С. 53- 62.

6. До питання про співвідношення понять «ноу-хау» і «комерційна таємниця» / Т. Бегова // Вісник акад. прав. наук Укр. 2007. Х: Право. № 4. С. 256-265.

7. Годулян Н.С. Правова природа договорів в сфері інформаційних відносин / Н.С. Годулян // Вісник Одеського національного університету. Правознавство. – 2010. – Т. 15, Вип. 1. – С. 85–91.

8. Горлушкин А. Н. Классификация конфиденциальной информации, используемой по государственному контракту на выполнение научно-исследовательских и опытно-конструкторских работ в рамках государственного оборонного заказа / А.Н. Горлушкин // Право и политика. – 2008. – № 10. – С. 2393–2396.

9. Дмитренко В.В. Механізм охорони права на ноу-хау // Часопис цивілістики. 2020. № 37. С. 82-67

10. Жуков В. І. Підстави для розширеного тлумачення терміна «інформація» в чинному законодавстві України / В. І. Жуков // Інтелектуальна власність. – 2006. – № 9. – С. 37.

11. Колосов О. Види ноу-хау та форми їх ідентифікації / О. Колосов // Інтелектуальна власність : Наук.-практ. журн. – 2014. – № 1. – С. 27–33.

12. Литвин О. Охорона нових інноваційних технічних рішень без патентування. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2012. № 1. С. 73–75.

13. Лютікова П. До питання про правовий режим передачі інформації / П. Лютікова // Право України : Юрид. журн. – 2004. – № 1. – С. 129–132.

14. Марущак А. Алгоритм створення та збереження комерційної таємниці суб'єкта господарювання: правові засади / А. Марущак // Інтелектуальна власність : Наук.-практ. журн. – 2006. – № 3. – С. 29–32.

15. Носік Ю. Договір нерозголошення інформації / Ю. Носік // Право України : Юрид. журн. – 2010. – № 3. – С. 153–160.

16. Черкашин В., Ступінський Я. Організаційно-правове регулювання ноу-хау і комерційних таємниць підприємства. Інтелектуальна власність. 2007. № 5. С. 26–34.

17. Чуйкова В. Ю Категорія «ноу-хау» та проблеми її закріплення в законодавстві України // Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна Серія «Право», випуск 24. 2017. С. 103-107

18. Яриш О. Вплив критерії невідчужуваності на цивільну оборотоздатність інформації / О. Яриш // Юридична Україна : Щомісячний правовий часопис. – 2014. – № 11. – С. 80-85.

До теми № 6. Особливості договірного регулювання відносин у сфері науково-технічної творчості

1. Аврамова О. авторський договір: поняття, класифікація, особливості оформлення // Юридичний радник. № 5 (83) жовтень 2015 URL: <http://yurradnik.com.ua/stati/avtorskiy-dogovir-ponyattya-klasifikatsiya-ta-osoblivosti-oformlennya/>

2. Бурлаков С. Проблеми розмежування цивільних та трудових правовідносин при створенні об'єктів авторського права (на прикладі кінематографії) / С. Бурлаков // Юридичний радник : Журнал юристів України. – 2009. – № 3. – С. 43–48.

3. Кисельова О. Основні тенденції правового регулювання творів, створених у процесі виконання трудових обов'язків науково-педагогічним

працівником, в Україні та у світі / О. Кисельова, О. Рисенко // Підприємництво, господарство і право: Щомісячний науково–практичний господарсько–правовий журнал. – 2016. – № 1. – С. 30–35.

4. Рязанова Н. І. Службові об'єкти інтелектуальної власності, створені за рахунок коштів держави: досвід Фінляндії / Н. І. Рязанова // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 3. – С. 220–223.

5. Старостіна А. Використання інтелектуальної власності науковців університету в рамках концепції відкритих інновацій: можливості та ризики для України / А. Старостіна, В. Кравченко // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка: Економіка. – 2013. – Вип. 144. – С. 47–51.

6. Мошак Г. Дослідження захисту прав інтелектуальної власності у спеціалізованих інститутах / Г. Мошак // Право України : Юрид. журн. – 2015. – № 9. – С. 120–127.

7. Святоцький О. До заповнення наукової діяльності у сфері інтелектуальної власності / О. Святоцький // Вісник академії правових наук України. – 2003. – №2. – С.513–520.

8. Лі А. Інтелектуальна власність викладачів–освітян / А. Лі // Інтелектуальна власність : Наук.–практ. журн. – 2014. – №9. – С. 53–62.

9. Фесак В.О. Авторські договори в системі договорів у сфері інтелектуальної власності. Вісник Чернівецького національного університету. 2012.

До теми № 7. Особливості договірної регулювання відносин у сфері шоу-бізнесу

Аксютіна А. В. Продюсерська діяльність як предмет цивільно–правового договору у сфері інтелектуальної власності / А. В. Аксютіна // Митна справа : Науково–аналітичний журнал. – 2014. – № 1. – С. 25–30.

1. Афанасьєва К. Договірні відносини у сфері діяльності організації мовлення / К. Афанасьєва // Теорія і практика інтелектуальної власності : Науково–практичний журнал. – 2011. – №3. – С.27–33.

2. Афанасьєва К. Правовідносини із сценаристами в аудіовізуальному бізнесі / К. Афанасьєва // Інтелектуальна власність : Наук.-практ. журн. – 2008. – № 3. – С. 4–6.

3. Афанасьєва К. Продюсер в аудіовізуальному бізнесі : правові аспекти діяльності / К. Афанасьєва // Теорія і практика інтелектуальної власності : Науково–практичний журнал. – 2011. – № 2. – С. 47–53.

4. Дзюба Р. М. Використання кіно в процесі плейсбрендингу: приклад співпраці уряду Австралії і кіноіндустрії / Р. М. Дзюба // Грані. – 2015. – № 1. – С. 115-119.

5. Доценко О. О. Поняття та істотні умови продюсерського договору / О. О. Доценко // Держава і право. Сер. Юридичні і політичні науки : зб. наук. праць. – 2012. – Вип. 55 . – С. 334–340.

6. Доценко О.О. Суб'єкти цивільно–правових відносин у сфері шоу–бізнесу / О.О. Доценко // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 2. – С. 207–211.

7. Калениченко П.А. Проблеми розмежування договорів про розпорядження майновими авторським і суміжними правами в музичному шоу–бізнесі України / П. А. Калениченко // Часопис Київського університету права. – 2007. – №3. – С. 118–124.

8. Москаленко К. Третейський розгляд спорів: продюсерський договір / К. Москаленко // Підприємництво, господарство і право : Щомісячний науково–практичний господарсько–правовий журнал. – 2014. – № 3. – С. 30–33.

9. Сімсон О. Інновації в сфері творчості і шоу–бізнесу / О. Сімсон // Теорія і практика інтелектуальної власності : Науково–практичний журнал. – 2006. – № 6. – С. 39–46.

10. Федорова Н.В. Майнові інтереси виробників телевізійного формату. Теорія і практика інтелектуальної власності, 2019. №2 С.18-23.

11. Федорова Н.В. Майнові інтереси виробників телевізійного формату. Теорія і практика інтелектуальної власності, 2019. №2 С.18-23.

12. Федорова Н.В. Телеформат чи телепрограма?. Теорія і практика інтелектуальної власності, 2020. №1 С.13-20.

13. Федорова Н.В. Телеформат як складова ринку інформаційних ресурсів. Трансляція та ретрансляція програм. Теорія і практика інтелектуальної власності, 2018. №5 С.11-17. 5.

12. Питання для перевірки знань з навчальної дисципліни

1. Історія становлення та розвитку правового регулювання договірних відносин у сфері інтелектуальної власності.

2. Правові засади регулювання договірних відносин у сфері інтелектуальної власності в Україні.

3. Вплив принципів цивільного права на регулювання договірних відносин інтелектуальної власності.

4. Договір як підстава розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

5. Види договорів у сфері інтелектуальної власності.

6. Місце договорів у сфері інтелектуальної власності в системі цивільно–правових договорів.

7. Попередній договір (договір про наміри) у сфері інтелектуальної власності.

8. Укладення договору та його форма.

9. Предмет та об'єкт договору у сфері інтелектуальної власності.

10. Строки за договором у сфері інтелектуальної власності.

11. Ціна за договором у сфері інтелектуальної власності.

12. Права та обов'язки сторін за договором у сфері інтелектуальної власності.
13. Відповідальність сторін договору у сфері інтелектуальної власності.
14. Зміна та припинення дії договору у сфері інтелектуальної власності.
15. Поняття, особливості та види договорів про створення об'єктів права інтелектуальної власності.
16. Договір про створення об'єкта права інтелектуальної власності за замовленням.
17. Договір про створення службового об'єкта права інтелектуальної власності (створення за трудовим договором).
18. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.
19. Поняття та система договорів про передання або відчуження прав на використання об'єктів інтелектуальної власності.
20. Договір про використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензії та ліцензійні договори).
21. Договір про передання (відчуження) виключних майнових прав інтелектуальної власності.
22. Договір комерційної концесії.
23. Договір застави майнових прав інтелектуальної власності.
24. Договір довірчого управління майновими правами інтелектуальної власності.
25. Договір колективного управління авторськими і суміжними правами.
26. Договір страхування інтелектуальної власності.
27. Договір про включення прав інтелектуальної власності у склад майна подружжя.
28. Договір про внесення прав інтелектуальної власності у склад статутного капіталу.
29. Поняття та класифікація договорів про створення та використання об'єктів права інтелектуальної власності з зображенням людини.
30. Договір про створення та використання фотографій малолітньої особи.
31. Договір про оплатне позування фізичної особи для створення портретів, скульптур тощо.
32. Договір про участь фізичної особи у створенні фотографій та інших художніх творів.
33. Договір про участь людини у зйомці реклами для товарів та послуг.
34. Договір про використання зображення людини як зображувального елемента знаку для товарів та послуг.
35. Договір про використання зображення людини у зовнішньому вигляді промислових зразків (виробів, сувенірної продукції тощо).
36. Поняття, суттєві умови та класифікація договорів про конфіденційну (нерозкрити) інформацію.

37. Права на комерційну таємницю, «ноу-хау», «шоу-хау» як предмет договорів.
38. Формування умов конфіденційності у цивільних, господарських, трудових договірних відносинах.
39. Договір про конфіденційність (нерозголошення) інформації.
40. Договір про надання майнових прав на використання комерційно-цінної інформації.
41. Навчальний заклад (університет) як учасник системи виробництва нових (наукових) знань.
42. Патентно-ліцензійна політика університетів.
43. Правовий статус технопарків у договірних відносинах інтелектуальної власності.
44. Положення про розподіл прав інтелектуальної власності у науково-дослідних закладах та університетах.
45. Договір щодо розподілу прав на об'єкти, створені у зв'язку з виконанням науково-дослідницької роботи.
46. Договір щодо розподілу прав на об'єкти, створені з залученням грантових коштів.
47. Договір щодо розподілу прав на об'єкти, створені за кошти державного бюджету.
48. Договір між автором та репозитарієм університету.
49. Правові засади та особливості договірного регулювання відносин у сфері шоу-бізнесу.
50. Договір про екранізацію літературного твору.
51. Договір про виконання ролі у кінофільмі.
52. Договір про використання музичних творів у кінофільмі.
53. Договір про співробітництво учасників творчого колективу (музикантів, танцюристів, фокусників тощо).
54. Продюсерський договір.
55. Договір з організацією або особою, що забезпечують реалізацію й підтримку творчих проєктів (спонсори, студійні агентства).
56. Договір про здійснення концертної діяльності, райдер.

13. Інформаційні ресурси

Наукова та навчальна література

Азимов Ч. Н. Договорные отношения в области научно–технического прогресса / Ч. Н. Азимов. – Х. : Вища школа, 1981. – 136 с.

1. Актуальні аспекти договірних відносин у сфері інтелектуальної власності : зб. матеріалів наук.-практ. семінару (Київ, 12 травня 2010 р.) / вступ. сл. О. О. Тверезенко ; ред. В. Рябиця. – Київ : НДІ ІВ НАПрНУ ; Київ : Лазурит-Поліграф, 2010. – 156 с.

2. Андрощук Г. О. Державне регулювання відносин у сфері службового

- винахідництва: монографія / Г. О. Андрощук. – Київ : Інтерсервіс, 2013. – 235 с.
3. Андрощук Г. Право интеллектуальной собственности: торговые аспекты / Г. Андрощук, П. Крайнев, И. Кавасс. – К. : Ін Юре, 2000. – 164 с.
  4. Бутнік-Сіверський О. Б. Практичний посібник з оподаткування нематеріальних активів / О. Б. Бутнік-Сіверський. – К. : Ін Юре, 2000. – 348 с.
  5. Вачевський М. В. Соціально-економічні аспекти використання інтелектуальної власності в сучасних умовах. Теорія і практика : навчальний посібник / М. В. Вачевський. – К. : Центр навч. літ., 2004. – 376 с.
  6. Договір як універсальна правова конструкція : монографія / НУ «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого»; за ред.: А. П. Гетьмана, В. І. Борисової. – Х. : Право, 2012. – 432 с.
  7. Договірне право : Конспект лекцій / За ред.: І. В. Жилінкової, В. І. Борисової. – Х. : Право, 2010. – 116 с.
  8. Договірні форми розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права : монографія / [Борко Ю. Л. та ін.]; за наук. ред. Мироненко Н. М. – Київ : Інтерсервіс, 2014. – 247 с.
  9. Дроб'язко В.С. Колективне управління авторським правом і суміжними правами. Зарубіжний досвід : монографія / В. С. Дроб'язко. – К. : Лазурит-Поліграф, 2010. – 166 с.
  10. Жилінкова О. В. Договірне регулювання відносин щодо інтелектуальної власності в Україні та за кордоном : монографія / О. В. Жилінкова. – Київ : Юрінком Інтер, 2015. – 281 с.
  11. Кашинцева О. Ю. Ліцензійно-договірна діяльність у галузі інтелектуальної власності: програма спецкурсу для студ. Київського ун-ту права / О. Ю. Кашинцева. – К. : [б.в.], 2002. – 22 с.
  12. Кодинець А. О. Цивільно-правове регулювання зобов'язальних інформаційних відносин: монографія / А. О. Кодинець. – К. : Алерта, 2016. – 582с.
  13. Коноваленко В. Авторское право: автору, редактору, издателю / В. Коноваленко. – Х. : Фактор, 2007. – 496 с.
  14. Коноваленко В. Операции с интеллектуальной собственностью: оформление, налогообложение. Настольная книга – авторов, изобретателей, рационализаторов, бухгалтеров, юристов, аудиторов / В. Коноваленко. – Х. : Консулат, 2007. – 296 с.
  15. Кулініч О. О. Право фізичної особи на власне зображення : сучасний стан та перспективи розвитку : монографія / О. О. Кулініч. – О. : Юридична література, 2016. – 624 с.
  16. Луць А. В. Свобода договору в цивільному праві України : навч. посібник : рекомендовано МОН України / А. В. Луць. – К. : Школа, 2004. – 160с.
  17. Майданик Л. Р. Колективне управління майновими авторськими і суміжними правами за цивільним законодавством України : монографія / Л. Р. Майданик. – К. : Алерта, 2013. – 249 с.

18. Москаленко В.В. Юридична відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності - 2020 - essuir.sumdu.edu.ua
19. Мусияка В. Л. Авторские договоры / В. Л. Мусияка. – К. : Вища школа, 1988. – 84 с.
20. Окремі види договорів у сучасному законодавстві України : кол. монографія / МГУ, НУ «ОЮА» ; відп. ред. О. С. Кізлова, упоряд. : Г. В. Озернюк, О. В. Сєрих. – Одеса : ТЕС, 2013. – 528 с.
21. Правове регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності: галузеві аспекти : монографія / О. П. Орлюк, С. О. Глотов, Т. С. Демченко та ін. – К., 2006. – 416 с.
22. Реєстрація договорів про передачу прав на об'єкти промислової власності / Л. І. Ніколаєнко [и др.] ; ред. В. Л. Петров. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 1999. – 48 с.
23. Рудник Т.В.. Відповідальність за порушення авторського права// - Часопис Київського університету права, 2012 - irbis-nbuv.gov.ua
24. Тімашов В. Юридична відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності// - Підприємництво, господарство і право, 2016 - pgr-journal.kiev.ua
25. Токарева В. О. Правовідносини страхування творів мистецтва, предметів колекціонування та антикваріату : монографія / В. О. Токарева. – Одеса : Сімекс-прінт, 2012. – 232 с.
26. Томма Р.П., Курилін І.Р Види відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності // Право і суспільство, 2011 - irbis-nbuv.gov.ua
27. Цират А. В. Руководство по составлению и заключению франчайзинговых договоров: право и практика: Учебно-практическое пособие / А. В. Цират. – К. : Истина, 2010. – 352 с.
28. Цират А. В. Франчайзинг и франчайзинговый договор: учебн. – практ. пособие / А. В. Цират. – К. : Истина, 2002. – 240 с.
29. Цыбулёв П. Н. Маркетинг интеллектуальной собственности / П. Н. Цыбулёв. – К. : Ин–т интел. собств. и права, 2004. – 184 с.
30. Штефан О. О. Нетипові суб'єкти договірних авторсько–правових відносин : монографія / О. О. Штефан, Н. М. Мироненко. – К. : НДІ ІВ НАПрНУ, 2011. – 61 с.
31. Щелкунов В. И. Интеллектуальная собственность – ключ к успеху в бизнесе : научно-практическое издание / В. И. Щелкунов, П. П. Крайнев, Н. Н. Ковалева. – К. : Чех, 2004. – 48 с.
32. Юровский Б. Как получить доход от интеллектуальной собственности / Б. Юровский. – Х. : Консульт, 2006. – 360 с.
33. Юровский Б. Операции с авторскими правами. Налогообложение и бухгалтерский учет или как получить доход от интеллектуальной собственности / Б. Юровский. – Х. : Консульт, 2003. – 405 с.
34. Юровский Б. Операции с интеллектуальной собственностью: правовые основы, налогообложение, бухгалтерский учет / Б. Юровский. – Х. : Центр Экономических исследований, 2004. – 253 с.

Автореферати:

Аляб'єва Н.В. Договір про надання послуг у мережі Інтернет: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Н. В. Аляб'єва. – Х., 2010. – 18 с.

1. Атаманова Ю.Є. Права промислової власності як форма участі в господарських товариствах: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Ю.Є. Атаманова. – Х., 2003. – 20 с.

2. Бєгова Т. І. Поняття «ноу–хау» та договір про його передачу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Т.І. Бєгова. – Х., 2008. – 20 с.

3. Богуцький О. А. Договори про надання телекомунікаційних послуг: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / О. А. Богуцький. – К., 2010. – 20 с.

4. Бонтлаб В.В. Цивільно-правове регулювання доменних імен: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / В.В. Бонтлаб. – К., 2006. – 20 с.

5. Бурлаков С.Ю. Кінематографічний твір як об'єкт права інтелектуальної власності: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / С.Ю. Бурлаков. – К., 2008. – 20 с.

6. Великанова М.М. Договори на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / М.М. Великанова. – К., 2009. – 17 с.

7. Веретельник Л. К. Систематизація договорів у цивільному праві: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Л. К. Веретельник. – Х., 2007. – 19 с.

8. Гладка О. В. Комерційна концесія як форма інноваційного інвестування : 12.00.04 : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Гладка О. В. – Харків, 2015. – 19 с.

9. Гура М.В. Цивільно-правова охорона Інтернет-сайту в Україні: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / М.В. Гура. – К., 2006. – 20 с.

10. Дмитришин В.С. Набуття та передання авторських прав на комп'ютерні програми: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / В.С. Дмитришин. – К., 2008. – 20 с.

11. Єпіфанова Ю.С. Авторські права науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ю.С. Єпіфанова. – Х., 2010. – 16 с.

12. Жилінкова Договори в сфері реалізації майнових прав на музичний твір: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / О. В. Жилінкова. – К., 2007. – 20 с.

13. Завальная Ж.В. Видавничий договір як вид авторського договору : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Ж.В. Завальная. – Київ, 2002. – 18 с.

14. Загородній С.А. Договір про професійну підготовку у вищому навчальному закладі: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / С.А. Загородній. – Х., 2007. – 20 с.

15. Зазуляк І.І. Істотні умови договору: теоретичний аспект: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / І.І. Зазуляк. – К., 2009. – 16 с.

16. Зозуляк О.І. Договір як правова форма реалізації цивільної правосуб'єктності юридичних осіб: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / О. І. Зозуляк. – К., 2010. – 19 с.
17. Івченко Т.В. Цивільно-правове регулювання комерційної таємниці як об'єкта права інтелектуальної власності в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Т.В. Івченко. – К., 2009. – 16 с.
18. Івченко Т.В. Цивільно-правове регулювання комерційної таємниці як об'єкта права інтелектуальної власності в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Т.В. Івченко. – К., 2009. – 16 с.
19. Ієвіня О.В. Цивільно-правова охорона та захист прав виробників фонограм: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / О.В. Ієвіня . – О., 2005. – 20 с.
20. Іолкін Я.О. Право на торговельну марку в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Я.О. Іолкін. – К., 2009. – 20 с.
21. Карчевський К.А. Платні освітні послуги вищих закладів освіти МВС України: цивільно-правовий аспект: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / К.А. Карчевський. – Х., 2001. – 19 с.
22. Килимник І.І. Особливості правового регулювання договору комерційної концесії (франчайзингу): Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / І.І. Килимник. – Х., 2003. – 22 с.
23. Кирилюк А.В. Ліцензійний договір на використання літературних творів (цивільно-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / А. В. Кирилюк. – О., 2010. – 20 с.
24. Клейменова С.М. Авторські правовідносини як форма реалізації правомочностей суб'єктів авторського права: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / С.М. Клейменова. – К., 2004. – 20 с.
25. Клименко О.М. Попередній договір в цивільних відносинах: теорія і практика: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / О.М. Клименко . – К., 2010. – 18 с.
26. Ковальова М.В. Цивільно-правова охорона винахідництва в Україні та в країнах Європейського Союзу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / М. В. Ковальова. – К., 2011. – 16 с.
27. Крижна В.М. Ліцензійний договір – правова форма реалізації патентних прав: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / В.М. Крижна. – Х., 1999. – 20 с.
28. Лукасевич-Крутник І.С. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / І. С. Лукасевич-Крутник. – К., 2011. – 20 с.
29. Мамчур Л.В. Правове регулювання реклами (цивілістичний аспект): Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Л.В. Мамчур. – Л., 2006. – 20 с.
30. Міхно О.І. Припинення договору за цивільним законодавством України: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / О.І. Міхно. – К., 2007. – 23 с.

31. Москаленко К.В. Продюсерський договір в сфері музичного шоу-бізнесу цивільно-правові аспекти
32. Нижний С.В. Застава майнових прав як спосіб забезпечення виконання зобов'язань: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / С.В. Нижний. — К., 2007. — 16 с.
33. Падучак Б.М. Цивільно-правове регулювання відносин у сфері трансферту технологій : автореф. дис ... канд. юрид. наук : К., 2011. — 20 с.
34. Потоцький М.Ю. Правове регулювання інтелектуальної власності в Україні: загальнотеоретичне дослідження: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / М.Ю. Потоцький. — Х., 2009. — 20 с.
35. Процьків Н.М. Правове регулювання розірвання цивільно-правових договорів за цивільним законодавством України: Автореф. дис... канд. юрид. наук.: 12.00.03 / Н.М. Процьків. — К., 2003. — 19 с.
36. Токарева В. О. Правовідносини страхування творів мистецтва, предметів колекціонування та антикваріату у цивільному праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / В. О. Токарева. — О., 2011. — 20 с.
37. Топалова Л.Д. Правовий режим комерційної таємниці: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Л.Д. Топалова. — Донецьк, 2006. — 20 с.
38. Фаренвальд Арнольд Вільгельм Ернст Август Патентно-ліцензійні угоди в англійському, французькому та італійському праві: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Фаренвальд Арнольд Вільгельм Ернст Август. — К., 1999. — 18 с.
39. Федорова Н.В. Телеформат як об'єкт авторського права. Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 /Федорова Н.В. К. 2021. 20 с.
40. Цірат Г.В. Договори франчайзингу: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Г.В. Цірат. — К., 2003. — 22 с.
41. Шишка О.Р. Договір на створення та розповсюдження реклами: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / О.Р. Шишка. — Х., 2005. — 19 с.